

Upravništvo: Ljubljana, Pucinijska ulica 5.

Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24

Inzeratni oddelki: Ljubljana, Pucinijska ulica 5 — Telefon št. 31-25, 31-26

Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42

Računi: za Ljubljansko pokrajino pri pokro-

čkovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje

Italije Servizio Conti. Corr. Post. No 11-3118

IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kr.

Italije in inozemstva ima

Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka

Naročnina znaša mesečno Lir 300,-

za inozemstvo vključno s »Ponedeljskim Ju-

trinom Lir 365,50.

Uredništvo:

Ljubljana, Pucinijska ulica št. 5. — Telefon

št. 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pub-

blicità di provenienza italiana ad opera:

Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO.

Gravi perdite nemiche in velivoli

Nel cielo della Sicilia la caccia italiana ha abbattuto otto quadrimotori e quella germanica quattro mentre sei altri sono stati distrutti dalle batterie c.a.

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 26 giugno 1943-XXI il seguente bollettino di guerra n. 1127:

Grosse formazioni di quadrimotori hanno ieri attaccato la città di Messina facendo vittime e danni considerevoli. Anche su Reggio Calabria, San Nicandro (Bari) e Vizzini (Catania) sono state lanciate bombe e spezzoni che colpivano edifici privati e causando qualche perdita alla popolazione civile.

Nel cielo della Sicilia, tra Messina e Catania, la caccia italiana abbatté otto

quadrimotori, quella germanica quattro; sei altri velivoli venivano distrutti dalle batterie della difesa di Messina e di Reggio.

Non sono rientrati alla base due nostri aerei.

Un nostro sommergibile non è rientrato alla base.

Le incursioni citate dal bollettino odierno hanno causato le seguenti perdite finora accertate, a Messina 81 morti e 85 feriti, a San Nicandro 10 morti e 10 feriti, a Vizzini 2 morti e 4 feriti.

Hude sovražne letalske izgube

Nad Sicilijo so italijanski lovci sestrelili 8 štirimotornih letal, nemški pa 4, medtem ko so 6 drugih letal zbile protiletalske baterije

Glavni stan italijanskih Oboroženih Sil je objavil 26. junija naslednje 1127. vojno poročilo:

Močni oddelki štirimotornih letal so večer napadli mesto Messina ter povzročili žrtve in znatno škodo. Tudi na Reggio Calabria, San Nicandro (Bari) in Vizzini (Catania) so bile vržene rušilne in zažigalne bombe, ki so zadele zasebna poslopja in povzročile nekaj izgub med civilnim prebivalstvom.

Nad Sicilijo, med Messina in Catanijo, so italijanski lovci sestrelili 8 štirimotornih letal, nemški lovci pa 4. Šest drugih letal so uničile obrambne baterije iz Messine in Reggio.

Dve naši letali se nista vrnila v oporišče.

Ene naša podmornica se ni vrnila v oporišče.

Letalski napadi, ki so omenjeni v današnjem poročilu, so povzročili naslednje doslej ugotovljene izgube: v Messini 81 mrtvih in 85 ranjenih, v San Nicandru 10 mrtvih in 10 ranjenih ter v Vizzini 2 mrtva in 4 ranjene.

Nemški list o vrčinah

prebivalstva Sardinije

Berlin, 25. jun. s. Posebni poročevalci lista »Nationalzeitung« v Italiji je napisal dolg članek o junških vrčinah Sardinije in o naravnih virih, s katerimi razpolaga Sardinija v večji meri kakor sleher-

na druga italijanska pokrajina. Najprej je obrazložil zgodovino tega italijanskega otoka, nato pa podal nekaj fizičnih in moralnih oznak tega ljudstva kmetov, rudarjev in ribčev. Skozl stoletja so ostale nespremenjene trdne fizične lastnosti tega prebivalstva, ki ima zelo visok čut za dolžnost, ki je polno plemenitosti, skromnosti in delavnosti, ki so glavne vrline teh ljudi. Te vrline pa so Sardinci v teh dneh še povečali glede na zgodovinsko veličino sedanjega trenutka, za katero so posebno občutljivi.

Nj. Vel. Kraljica in Cesarica med ranjenci

Rim, 25. jun. s. Velicanstvo Kraljica in Cesarica je davi obiskala bolnišnico italijanskega Rdečega križa »Regina Elena« v gozdičku Sacchetti.

Slovo ministra Bigginija v Budimpešti

Budimpešta, 25. jun. s. Davi je od tu odpotoval italijanski minister za narodno vzgojo Bigginij. Na postaji so se zbrali s slovesu italijanski Kr. minister Amfuso s funkcijami poslanstva, madžarski prosvetni minister Szinyei, državni podtajnik v predsedništvu vlade in prosvetnem ministrstvu ter številni madžarski visoki funkcionarji. Z Bigginijem sta odpotovala tudi generalni direktor Italijanov v inozemstvu De Cicco in senator prof. Giuliani.

Uspešni nemški sunki na vzhodnem bojišču

Sovjetski napadi pri Orlu odbiti — 56 sovražnih letal sestreljenih na zapadu

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 26. jun. Vrhovno poveljništvo je izdalo naslednje vojno poročilo:

Na vzhodnem bojišču so izvedle nemške in rumunske čete na različnih mestih uspešne napadale sunkne. Več sovjetskih s tanki podprtih napadov v odseku pri Orlu je bilo krvavo odbiti.

Včeraj popoldne so poskušale močne skupine severnoameriških bojnih letal v zaščiti gostih oblakov preleteti severno nemško področje. Nemške lovske skupine so jih pravočasno napadle, razpršile in prisilile, da so morali zmetati svoje bombe na odprto morje in na obalna področja. V

hudi letalskih bojih so naši lovci sestrelili 25 težkih sovražnih bombnikov.

Zaščitne ladje neke nemške spremljave so uničile še eno letalo.

Angleški letalci so preteklo noč napadli zahodno nemško področje, zlasti mesto Bochum. Rušilne in zažigalne bombe so povzročile škodo na stanovanjskih okrajih ter izgube med prebivalstvom. Po dosedanjih poročilih je bilo sestreljenih 30 sovražnih bombnikov.

Pri dnevnih in nočnih napadih je bilo uničenih skupno 56 sovražnih bombnikov ob izgubi 8 lastnih lovcov.

V pričakovanju spopadov na vzhodu

Berlin, 25. jun. Na vzhodni fronti vlada še vedno globoka tišina. Berlinski vojaški krogi pravijo, da sta tako nemška kakor sovjetska vojska še dovršili svoj pohod približanja k prvim črtam. Od Taganroškega do Petrogradskega zaliva so milijoni in milijoni mož zbrani in pripravljeni, da se na dani znak vržejo v borbo, vendar vsaj za sedaj ni slišati drugega kakor posamezne strelje iz pušk.

Vprašanje je, koliko časa bo še trajal ta mir. Razume se, da odgovora na to vprašanje za sedaj ne more dati nihče, vendar pa se ne moremo ubraniti vtisa, da se lahko vsak trenutok sproži bitka v obsegu kakor nikoli doslej. Tudi včeraj je sovjetska vojska podzemela same izvidniške akcije, dočim se ne vemali omejevali le na to, da so odbijali krajevne napade, zelo delavno pa je bilo letalstvo. Nemški bombniki so v strmo glavno poletu napadali železniški in cestni promet na obsevnem področju severnega odseka in so sovražniku prizadevali znatne izgube. Nemška letala so s strojnimi obstreljevali in obmetavala z bombami tudi sovražne čete, ki so bile v pohodu proti prednji črti na frontu. Nemški letalci so svoje cilje napadali v postopnih valovih.

Po bombardiranju je bil opažen zastoj prometa pri sovražniku in je bilo za nekoliko ur onemogočeno gibanje avtomobilov v neposrednem sovražnem zaledju. Nekaj vlak, sestavljen iz 40 vagonov, je bil zadet z nizom strelav ter je bil popolnoma uničen. Jate nemških letalcev so se vrnile na svoja izhodišča brez izgub. Nemško letalsko orodje je razen tega izvršilo dve istočasni bombardiranj tuvarn za gumij in za tanke na Volgi.

Kar se tiče oklopnih voz, je zanimiv članek, ki ga bo jutri objavil list »Das Reich«. Članek pravi, da je sovjetsko poveljništvo v pomladanski ofenzivi na Kavkazu upo-

rabilo tri nove tipe oklopnih voz. Prvi je bil ameriški izdelek, drugi angleški, tretji pa ruski. Dočim so se angleški oklopní vozovi slabše obnesli in niso primerni za borbo v Rusiji, pa so ameriški oklopní vozovi tipa »General Sherman«, ki imajo aerodinamično obliko, pokazali svoje odlike, ker so zelo brzi in se dajo lahko upravljati. Še boljši so oklopní vozovi »T 34«, ki so sovjetskega izdelka in so najboljše oklopnó sredstvo, ki ga ima ruska vojska.

V zvezi s tem je treba pripomniti, da so Rusji uporabili za notranjo opremo svojih oklopnih voz nemški vzorec. Poslužili so se onih oklopnih voz, ki so jih bili preteklo poletje zaplenili Nemcem. Nemški tehniko pa v svoje zaplenjene uporabljajo za izpopolnitev izgub stranjene ruske oklopne vozove. (»Le Ultime Notizie«.)

Novo sovjetsko slepilo

Stockholm, 25. jun. s. V Rusiji se nadaljujejo verske manifestacije, ki so jih organizirali na ukaz vlade nekateri ostaniki pravoslavne duhovščine, ki je ušla pokolu in preganjanju brezbožnikov. Iz Moskve namreč poročajo, da so bile tamkaj opravljene javne molitve v stolnici ob drugi obletnici vstopa SSER v vojno. Prepevali so ob tej priliki molitve za zmago sovjetskega orodja in po končanem opravilu je metropolit predčital poslanico poveljarja ruske pravoslavne cerkve patriarha Sergeja. Kakor razpust Kominterne, tudi ta nenadna verska gorečnost sovjetskih oblastí nima drugega namena, kakor da nasuje peska v oči onim Angležem in Američanom, ki ne morejo prebaviti trpkoga grizljaja zavestnosti s katinskimi morilci in sovražniki civilizacije in krščanstva.

Naročite se na romane DOBRE KNJIGE!

Nemška finančna politika v vojni

Linz, 25. jun. s. Ob slovesnem prevzemanju poslov po predsedniku finančnega urada za gornje Polonavje je finančni minister Reicha grof Schwerin von Crossig govornil o temeljnih vprašanjih nemške denarne politike. O nalogah, ki so poverjene sedanji finančni upravi, je minister dejal, da so danes posebnega pomena, ker omogočajo razpoložljivost potrebnih sredstev za kritje vojnih stroškov in ker gre za to, da ostane kupna moč nespremenjena. Vojnih stroškov ni mogoče kriti niti z dohodki davčnega značaja niti z dolgoročnimi posojili. Zato se je treba stalno zatekati k povečanju kreditov, kar ima lahko za posledico zvišanje cen in inflacijo. V primeru pa, da je gospodarstvo harmonizirano po načrtu, ima pomankanje denarne razpoložljivosti za posledico povečanje varčevanja, to pa lahko odstrani tako nevarnost zvišanja cen kakor inflacijo.

Glede na vprašanja, ki bi mogla nastopiti po vojni, je finančni minister opozoril na možnost brezposelnosti, ki se ne bo mogla pojaviti, kajti po končani vojni se bo vse vojno gospodarstvo spremenilo v proizvodnjo splošnih dobrin za mirovne namene, tako da bo za daljšo dobo krita vsa narodna potreba za cene, ki bodo zelo daleč pod predvojnimi cenami.

Vojna na Pacifiku

Z nekega japonskega oporišča na južnem Pacifiku, 26. junija. s. Posebni poročevalci agencije Domei opisuje značaj pomembnih bojov, ki se sedaj vrše vzhodno od Bismarckovega otočja, in podaja v zvezi s tem nekaj pojasnil o razvoju vojne na Pacifiku. Predvsem poudarja, da je letalsko delovanje nad Salomoniskim otočjem tudi v najnovejših bojih obstojalo predvsem v napadih bombnikov na sovražna oporišča, kar je vodilo do letalskih dvobojev med lovskeimi letali. V sedanjí fazi vojne na Pacifiku pa prevladujejo spopadi med velikimi skupinami bojnih letal, ki jih povzroča namera, da bi se čim prej dosegla letalska premoč nad sovražnikom. Upoštevali je nadalje treba večjo oddaljenost bojišč od glavnih oporišč za obe strani. Zaradi svoje oskrbovalne razdalje so oskrbovalna pota bolj ranljiva in prav zaradi tega so japonske letalske sile razvile v zadnjem času največjo delavnost, pri čemer so potopile številne sovražne ladje, ki so plule v konvojih. Značilna je tudi uporaba najnovejših letalskih modelov na obeh straneh. Zadnji japonski modeli so neprimerno boljši kakor ameriški lovci »Bramann« in druga moderna ameriška letala.

Borba za neodvisnost Indije

Tokio, 25. jun. s. Po vestih iz indijskega vira so britanski policijski agenti zaplenili 50.000 protiangliških brošur, ki so poročali o obisku Candre Boseja na Japonskem in podžigali Indijce k uporabi Angležem. Dognava se nadalje, da se Indijci zbirajo na tajnih sestankih, na katerih razpravljajo o možnosti revolucije v deželi.

Sanghaj, 25. jun. s. Vodja odseka lige za indijsko neodvisnost je izjavil, da bo Candra Bose vodil akcijo za osvoboditev Indije in da se bo nastanil s svojim glavnim stanom v Bangkoku. Več sto Indijcev v Sanghaj je pripravljanih, da vstopi v indijsko nacionalno vojsko, ki se zdaj formira v Sonanu. Nastopila je za Indijce ura, je dejal njihov voditelj, da čim bolj aktivno sodelujejo z narodi trojnega pakta in se bore za osvoboditev indijske domovine.

Bilanca angleškega režima v Indiji

Lizbona, 25. junija. s. Iz Londona poročajo, da je na kongresu laburistične stranke med razpravo o uspehih angleške politike v Indiji neki odposlanec dejal, da je v Indiji v zaporih 60.000 Indijcev. Razen tega je bilo 10.000 Indijcev ubitih, 3500 ranjenih, nadaljnji tisoči pa so bili pretepeni.

Odpor proti Rooseveltovi diktaturi

Lizbona, 25. jun. s. Ameriški poročevalci londonskega lista »Daily Express« piše, da je Roosevelt izpostavljen neprestano novim neprijetnostim, ki izhajajo iz njegovega diktatorskega upravnega delovanja. Ni dovolj, da se mora pečati s stavko rudarjev, ni dovolj, da parlament trdovratno vztraja pri tem, da mu odvzame urad za vojne informacije in urad za podporo poljedelcev, sedaj mu kongres grozi še z »notranjo revolucijo«. Chester Davis, komisar za živila, je izjavil, da hoče podati ostavko, češ, da nima zadostne oblasti. — To mnenje zastopa tudi zvezni kongres, toda Roosevelt noče o tem ničesar slišati in je nasproten premočnemu človeku poleg sebe. Če bi pa Davis končno zapustil svoje mesto, bi kongres ostal še bolj trmast nasproti politiki predsednika Roosevelta.

Spremembe v rumunski vladi

Bukarešta, 25. junija. s. Državni podtajnik v ministrstvu za delo in socialna zavarovanja dr. Danulescu je podal ostavko, ki je bila sprejeta. Istočasno je bila sprejeta tudi ostavka predsednika in direktorja narodne blaginje za socialna zavarovanja. Verjetno bo zamenjal dr. Manulescu v vladi profesor Ovidio Vladescu, sedanjí generalni tajnik v vladnem predsedništvu.

Sestanek bolgarskega sobranja

Sofija, 25. jun. s. Sobraanje se bo sredi prihodnjega meseca sestalo na zasedanju, da proči vrsto gospodarskih ukrepov.

Uspel vpis 5-letnih bonov

Seja ministrskega odbora za varčevanje pod predsedstvom Duceja

Rim, 25. jun. s. Pod predsedstvom Duceja se je v Beneški palači sestel medministrski odbor za zaščito varčevanja. Seje so se udeležili minister Tajnik stranke, finančni minister, minister za korporacije, poljedelstvo, javna dela, izmenjave in valute, Italijansko Afriko in guverner Banca d'Italia.

Ob začetku seje je finančni minister poročal o vpisovanju posojila, ki je bilo zaključeno 21. t. m. Guverner zavoda Banca d'Italia je kot predsednik konzorcija za emisijo petletnih bonov s 5 odstotkov obrestí dejal, da je bil znatno prekoračen znesek 10 milijard lir, ki je bil ponujen za vpis. Zato je finančni minister v skladu z Ducejevimi navodili z lastnim dekretom poskrbel za izdajo nove serije bonov, ki naj bi obsohrbala navedeni presežek. Finančni minister je razen tega sporočil, da je število vpisnikov posojila daleč prekosilo prejšnjo emisijo večletnih bonov, ker so se to pot vpisa posojila v večjem številu udeležili mali varčevalci. Tudi na področjih, ki so posebno trpela zaradi sovraž-

nih letalskih napadov, vključno področja Sicilije, je bilo število vpisnikov in vpisanih zneskov zelo visoko. Minister je podčrtal, da so ti uspehi, ki presegajo čisto finančno področje in imajo velik političen in moralni pomen, še tem bolj značilni, ako se upoštevajo nekatere okoliščine, ki so označevale emisijo, ki je ni spremljala nobena posebna javna propaganda in ki se ji je hotelo od vsega začetka pritiskati značaj navadne finančne operacije v vojni. Dejstvo je, da so ostali vpisi z uporabo ugodnosti kreditiranja s strani kreditnih ustanov v zelo ozkih mejah zaradi zadevnega nasveta predsedništva konzorcija. Za razlike od prejšnjih emisij je bila tudi omejena uporaba razpoložljivih sredstev na tekočih računih in predumov na zastavo vrednot, dočim je med samim podpisovanjem dotok navadnih bonov v državne zakladnice predstavljal aktivni saldo, kar se je primerilo tudi s poštami boni. Po poročilu finančnega ministra je odbor razpravljal o splošnih vprašanjih.

Ogromne anglosaške letalske izgube

Berlin, 25. junija. Položaj na vzhodnem bojišču je nespremenjen. Edini čimtelj vojne kronike, kakor že pretekle dni, je tudi sedaj samo zverinska letalska ofenziva Angležev in Američanov, ki nam odkriva najnižje uničevalne nagone in ki se vodi proti mestom in civilnemu prebivalstvu v Nemčiji in Italiji in na zapadnem sedeščem ozemlju. Poslednja cilja »letečih morilcev« sta bili dve stari mesti v Porurju: Oberhausen in Mülheim, katerih nobeno ni v vojaškem pogledu pomembno, saj prav gotovo nista opremljeni z večjimi industrijskimi napravami v vojne namene. Napad, ki so ga na ti dve mesti izvršile močne skupine sovražnih bombnikov v precejšnjem spremstvu lovcov, je bil nenavadno močan. Razvidi se to že iz nemškega uradnega poročila in iz nekaterih dopolnilnih informacij, ki so jih v Berlinu dali na razpolago za inozemske liste. Med napadom je bilo odvrenih mnogo ton zažigalnih in rušilnih bomb, ki so uničile dele obeh mest in so imele za posledico veliko število žrtev pod ruševinami.

Ni mogoče še reči, koliko žrtev je zahtevala sramotna akcija Churchillovih in Rooseveltovih letalcev, kajti nemške oblasti te žrtve še vedno ugotavljajo, toda nobenega dvoma ni, da gre za precej visoko število.

Nadaljevali ruševine in nadaljnje žrtve so angleško-ameriške bombe istočasno povzročile tudi v Franciji in na Nizozemskem, zlasti v Rotterdamu, ki je bil že precej večkrat predmet napadov.

Ko delajo tukaj obračun letalskih napadov, ne poskušajo prikriti ali zmanjšati obsega škode, ki jo trpi prebivalstvo zapadnih pokrajin. Nemško zadržanje na-

sproti barbarstvu uničenju v Oberhausnu in Mülheimu in ob pogledu na žrtve je moško in hladnokrvno, čeprav divja v srcu vsakogar odpor in sovraštvo proti tistim, ki so odgovorni za tolikšno divjanje.

Bolščino in jezo pa manjša ugotovitev, da zahteva ta drama, ki že več mesecev seje žrtve med prebivalstvom, velike izgube tudi pri sovražniku. V zadnjih 24 urah je bilo namreč uničenih 92 angleških in ameriških letal po zaslugi protiletalskega topništva in predvsem nemških nočnih lovcov, katerih moč in učinkovitost čim dalje bolj narašča. Najmanj 75 izmed teh 92 letal pripada ali vrsti štirimotornih letal ali pa vrsti najmodernejših proizvodov ameriške industrije z močnim orožjem na krovu. Znano je, da zahteva štirimotorno letalo posadko najmanj 10 do 15 moč, zato si ni težko predstavljati, kaj pomeni za sovražnika izguba 75 najtežjih bombnikov za sovražnika v pogledu specializiranega moštva, čegar izguba je hujska kakor pa izguba letal, kajti letala je lahko nadomestiti, dočim je moštvo težko zamenjati, ako upoštevamo dolgo vezbanje in zapletene priprave letalskega šolanja.

Ako pa k letalom, ki so bila uničena v noči na 23. junij, dodamo še prejšnji dan sestreljena letala, dobimo število 136 letal, uničenih v 48 urah. To pa je veliko, celo zelo veliko, kajti naj bo letalska moč Zedinjenih držav in Anglije še tako velika, težko si je misliti, da bi se mogla neomejeno nadaljevati ofenziva, ki zahteva tako velike izgube. Ni pa na drugi strani razloga za domnevo, da se bo nemška obramba v bližnji bodočnosti zmanjšala, prej narobe. (Il Piccolo.)

Maščevanje za anglosaško barbarstvo ne bo izostalo

Berlin, 26. junija. Na vzhodni fronti vlada popoln mir pa tudi na zapadu sovražnik še ni pokazal nikakršnega znamenja, da se hoče izkrcati, vendar pa je civilno prebivalstvo zapadne Nemčije ter južne Italije izpostavljeno nevarnostim ter je bolj v prednji bojni črti kakor vojaki sami. Civilno prebivalstvo omenjenih pokrajin nosi hujše vojno breme kakor vojska. Letalski napadi na Dortmund, Essen, Duisburg, Düsseldorf in Krefeld, kakor tudi napadi na Neapelj, Reggio Calabria ter na siciliska in sardinska mesta so nad vsak dvom jasno dokazali, piše »Börsenzeitung«, kakšne so prave namere Anglosasov, ki se tudi ne trudijo, da bi jih prikriti. Dovolj je ako samo navedemo, kar piše o tem Oliver Stewart v »Evening Standard«: »Bombardiranje nemških in italijanskih mest prizadeva os ukinoviteje nego kakršnakoli ofenziva na suhem ali na morju. Vojaki so v svojih okopih in utrdbah razmeroma varni pred bombami in granatami, dočim ima civilno prebivalstvo na razpolago le zatočišča podrejene vrednosti. Ene tona eksploziv, vržena na katerokoli mesto v Italiji ali v Nemčiji, ima večjo učinkovitost nego

ena tona bomb, ki je padla na utrjene postojanke katerekoli fronte.

Ta izjava Stewartova je vsaj odkritosrčna in jo nemški listi z zanimanjem beležijo. Pri tem pripominjajo, da so Britanci sneli krinko, ker mislijo, da so že dosegli premoč v zraku in da se jim ni treba bati nemških protitukrepov, v kratkem pa se bo pokazalo, da se silno motijo. Ta vojna zastraševanja, ki so jo začeli naši sovražniki, pravi »Völkischer Beobachter«, se lahko konča na dva načina, lahko zlomi duh nemškega naroda ali pa zbudi v njem tako sovraštvo, da mu bo ta srd dal dovolj sil za nadaljevanje odpora, dokler ne pride ura povračila. Kdor je zadnje dni posetil bombardirana mesta zapadne Nemčije, ve, da je srd proti Anglosasom dosegel že najvišjo stopnjo. Z nepotrebitvostjo, toda mirno pričakuje nemški narod dneva, ko bo šel v protinapad. Nemci brusijo orožje osvete. Lahko bi že sedaj začeli uporabljati to orožje, toda treba je počakati, da bodo vsa nova vojna sredstva pripravljena in na razpolago, tedaj pa... Sovražnik bo izkušil, česa je zmoglo sveto sovraštvo.« (Corriere della Sera).

Giraud nameraval zapreti De Gaullea

Vedno hujska nasprotja med obema francoskima generaloma — Dva ostro ločena tabora

Tanger, 25. jun. s. Alžirska radijska postaja je objavila vest o dveh poskusih, da se aretira De Gaulle z vsemi svojimi glavnimi pristaši. Prvi poskus je bil storjen pred tremi dnevi po prihodu de Gaullea v Alžir, a ni uspel, ker je policija odklonila svoje sodelovanje. Drugi poskus pa se je izvršil 12. t. m., ko so bili odnosi med obema francoskima generaloma posebno napeti. Na dani je, da se general Giraud želi poslužiti slehernega sredstva, da bi odstranil svojega neljubega tekmeca in da v takšnih okoliščinah ni pričakovati razčiščenja v Severni Afriki; navzlic temu, da obe anglosaški državi nastopata in pristiskata v smislu sporazuma.

Lizbona, 25. jun. s. List »New York Times« zelo ostro kritizira v uvodniku sporazum, ki ni sporazum, po katerem je francoski narodni odbor v Alžiru sklenil, da ostane generala Giraud in De Gaulle na čelu svojih armad. Uvodnik pripominja, da to pomeni, da je francoska vojska razdeljena v dva tekmojuča ta-

Turško vojaško odposlanstvo v Berlinu

Berlin, 25. jun. s. Na Hitlerjevo povabilo je prisel v Berlin turška vojaška misija pod vodstvom armadnega generala Tolde-mira, ki bo obiskala vzhodno bojišče in na prave atlantskega obrambnega zidu.

Sofija, 25. jun. s. Turška vojaška misija, ki je odpotovala v Nemčijo pod poveljstvom generala Toidemira, je bila sprejeta na sofijskem letališču, kjer jo je prisrčno pozdravil zastopnik bolgarskega vojnega ministrstva skupno s turškimi in nemškimi diplomatskimi zastopniki. Po kratkem obedu so turški gostje nadaljevali svojo pot v Nemčijo.

Temelji nove Evrope

Referati na mednarodnem novinarskem kongresu — Italijanska socialna politika je vzor za vse narode

Dunaj, 25. jun. S. Zadnji dan drugega mednarodnega zborovanja novinarjev je bil posebno zanimiv. Najbolj zanimivo je bilo poročilo o ukrepih socialnega skrbstva in socialne pomoči Italiji, ki so nedvomno pomembnejši od onih v anglosaskih plutokratskih državah. Italijanska zakonodaja izhaja v tem pogledu iz vrste zakonov, ki so bili izdani med leti 1926 in 1929 in med katerimi sta na prvem mestu ureditev kolektivnih delovnih odnosov in lista dela. Sindikat delavcev in sindikat podjetnikov sta bila prvič vključena v javno življenje.

Govornik je nato obrazložil vse ukrepe na področju socialnega skrbstva, izvedene od leta 1927 dalje na temelju načel v listini dela. V tej zvezi je pripomnil, da so morale nadvse bogate demokracije čakati še nadaljnjih 15 let in na novo svetovno vojno, preden so dale svojemu Boweridgeu nalogo, da izdela nekaj podobnega, čeprav v neprimerno manjšem obsegu. V desetletju 1929-1939 je fašizem posvetil vse svoje napore uresničitvi listine dela. Napredek v pogledu socialnih izdatkov se ni ustavil niti z začetkom vojne. Poročevalec je omenil v tej zvezi en sam ukrep, ki se nanaša na podvojitev družinskih dokladov, ki je skupno s povečanjem zaposlitve imel leta 1942 za posledico 6 milijard lir izdatkov samo v tem namenu. Sprito tega se vsiljuje primerjava z Boweridgeovim načrtom, ki predstavlja samo seznam ukrepov, ki naj bi se izvršili, medtem ko je socialna zakonodaja fašizma že izvršena stvar. Boweridgeov načrt predlaga izvršitev socialnih zakonov na povojni čas, dočim je fašizem svojo socialno zakonodajo izvedel že pred vojno, jo stalno izpopolnjeval tudi med vojno in jo bo še razširil in izboljšal prav gotovo tudi po zmagi. Po tej primerjavi ni nobenega dvoma, da je fašizem storil že neprimerno več kakor namerava vojna demokracije še storiti.

Prehajajoč nato na primerjavo fašističnega korporacijskega sistema z boljševiško-sovjetskimi poskusom, je govornik dejal, da se je boljševiški poizkus izvršil v okolnostih, ki se ne morejo ponoviti v nobeni drugi državi na svetu. Sovjetsko gospodarstvo je glede na ogromne industrijske vire Rusije storilo, kar je bilo mogoče samo tam, kjer je to bilo mogoče. Fašistično gospodarstvo pa se ni ustrašilo storiti nekaj tudi tam, kjer bi drugi smatrali, da je nemogoče kaj storiti. Govornik je zaključil svoja izvajanja v ugotovitvi, da so nasproti plutokraciji in boljševizmu temeljne zahteve fašistične Italije: Več zemlje za italijanski narod in več revolucije za Evropo. Italija, ki je zavestno žrtvovala za obrambo Evrope svoja afriška ozemlja, se mora vrniti v Afriko, da bo tam požela sadove svojega 20letnega dela in sadove zmage. Italija, ki je prva dvignila zastavo proti boljševizmu, pravi danes Evropi, da se boljševizem pobija tudi in predvsem na področju socialnih pobud. Proti kapitalu in proti Stalinovemu komunizmu stoji evropska revolucija proletarskih narodov, ki bodo znali v okviru svoje organizacije uresničiti najvišjo socialno pravičnost in ki bodo imele zato pravico, da zahtevajo v okviru svetovne organizacije najvišjo pravičnost za narode.

Zahvala Japonske

Poročilo nacionalnega svetnika Dontanellija je bilo sprejeto z velikim odobravanjem. Nič manjše ni bilo odobravanje, ko je nato podal nekaj kratkih izjav japonski pooblaščen minister Sakuma. Med drugim je opozoril, da se to zborovanje vrši v trenutku, ko se sile trojnega pakta bore za zmago proti skupnemu sovražniku. Borba, ki jo te sile vodijo, je borba na življenje in smrt, vodi pa jo vrhovna težnja po ustvaritvi novega sveta, v katerem bi vsi narodi dobre volje svobodno dihal in se svobodno razvijali po svojih značilnostih novega sveta, v katerem naj bi vsak narod imel prostor, ki mu pripada kot nujen pogoj za trajni mir. Pooblaščen minister Sakuma se je nato za hvalil časopisom zaveznikov držav za podporo, ki so jo nudili v borbi Japonske v vzhodni Aziji, in je zaključil svoja izvajanja s pripombo, da bodo tudi japonski listi, ki jih vodi prav tako čut odgovornosti in resnice, še nadalje uporabljali v tej vojni silo peresa, ki bo dala svoj delež k uresničitvi pravične resnice.

Borba malih držav proti boljševizmu

Izjave japonskega predstavnika so bile sprejete z živahnim odobravanjem. Nato je podpredsednik madžarskega parlamenta Tors podal poročilo o stališču malih držav do boljševizma in je opozoril na vztrajno borbo Madžarske proti boljševizmu. Ako bi boljševizem zmagal, je dejal, se ne bi ustavil samo pri usuzenju malih držav, temveč bi nadaljeval svoj strašni pohod in se s svojo ideologijo polastil vse Evrope in vsega sveta. Zaradi tega Madžarska in z njo vse male države Evrope ne bodo opustile svoje borbe proti skupnemu sovražniku.

Bolgarski poslanec Šiškov je govoril o zunanji politiki Bolgarije in dejal med drugim, da je Bolgarija s svojim zavezništvom z Italijo in Nemčijo in kasneje z Japonsko vzpostavila tudi svoje dragoceno in tradicionalno prijateljstvo z Rumunijo ter s tem okrepila tudi svoje odnose z Madžarsko, in prijateljstvo s Slovaško, Hrvaško, Finsko in Španijo, mel tem ko je vedno gojila čustva dobrega sosedstva z Albanijo in so se odnosi s Turčijo v zadnjih letih razvijali nadvse ugodno. Pot Bolgarije je začrtal: ona se bo z vsemi razpoložljivimi sredstvi borila za popolno zmago Osi.

Zanimivo je bilo tudi poročilo, ki ga je podal norveški odposlanec o tistih, ki so odgovorni za boljševizem. Tovariša Gioacchini in Gioannini sta se odpovedala svojemu poročilu o italijanski akciji na Korziki in o fašističnem novinarstvu v Delmatiji. Predsednik je obvestil, da bosta ti dve poročili v celoti objavljeni v kongresnem zborniku.

Štiri svoboščine novega sveta

Naposled je spregovoril predsednik Sunderman, ki je dejal, da predstavlja drugo novinarsko zborovanje prvi politični dogodek evropske celine, ki so se ga udeležili vsi narodi tega dela sveta, s čimer so značilno obeležili preteklost, sedanjost in bodočnost Evrope. Na tej celini človeških in

zgodovinskih vrednot smo bili priče prepričevalni borbi ustvarjalcev narodov za življenje in obstoj Evrope. Med tem ko govorje nasprotniki o štirih fantastičnih temeljnih svoboščinah, smo na tem zborovanju omenili štiri drugačne svoboščine, brez utvar, a konkretne, za katere se bore milijoni hrabrih vojakov. Te svoboščine so: rešitev narodov pred židovsko nesrečo, ki je zastrupljala svet; rešitev sveta pred strašnim krvočolnega boljševiškega sistema; rešitev delavcev pred kapitalističnim izkoriščanjem in končno rešitev sveta pred angleško-ameriškim svetovnim imperijem. Te štiri naše zahteve niso nikakor odkritje našega zborovanja, kajti že leta in leta se naši vojniki bore in umirajo za obrambo ustvarjalne sile Evrope proti silam, ki jih je po svetu sprožila židovska internacionala. Najpomembnejše dejstvo tega zborovanja pa predstavlja potrditev teh načel, ki smo jih iz raznih ust in v raznih jezikih, tola z istim gorečim prepričanjem tu slišali. Sunderman je zaključil svoja izvajanja, izražajoč posebno zahvalo vsem, ki so s svojo besedo in svojimi mislimi začrtali pot Evrope. Zahvalil se je tudi govornikom, ki so s svojo besedo doprinesli tako bogat delež idej in življenja, ki bo spremljal delegate v njih države. Predsednikove besede so bile sprejete z velikim navdušenjem.

Zaključek kongresa

Popoldne se je vršila zaključna seja direktorja zveze nacionalnih novinarskih združenj. Predsednik je med največjim odobravanjem prečital brzojavke, ki so bile z zborovanja odposlane Duceju in Hitlerju v odgovor na poslanice, poslane ob otvoritvi kongresa. Hitler je poslal tole brzojavko:

»Zahvaljujem se članom zveze nacionalnih novinarskih združenj, zbranim na Dunaju, za pozdrave, ki so mi jih brzojavno sporočili in ki jih iz srca vračam obenem z najbolj iskrenimi voščili za nadaljnje koristno novinarsko delo v borbi za novo Evropo. Adolf Hitler.«

Nato je predsednik prečital tole brzojavko ministra Göttelea: »Evropskemu novinarskemu zborovanju, ki se je sestalo na svojem letnem zborovanju na Dunaju, pošiljam svoje najpriščneje pozdrave z izrazom moje posebne hvalečnosti za izvršeno delo. Govorci, ki so bili izrečeni na zborovanju, so osvetlili vprašanja, ki danes zanimajo evropsko javno mnenje. Naj bi zato to zborovanje obrodilo bogato žetev v duhu evropskega sodelovanja. Dr. Göttele.«

Nac. svetnik Guglielmotti je nato med splošnim odobravanjem prečital pozdrave, ki jih je zborovanju poslal v imenu fašistične vlade minister za ljudsko kulturo Polverelli, potem pa še brzojavko kongresa Polverelliju: »Zbor zveze nacionalnih novinarskih združenj vam ob zaključku svojega dela, ki je potrdilo trdno povezanost evropskega časopisa, s hvalečnostjo jo vrača najpoštenjše pozdrave.«

Nato so bila prečтана tri poslednja poročila, in sicer poročilo tiskovnega voditelja poljske gubernije Kaweckega o katynski tragediji, profesorja Oderberga o kulturnem in znanstvenem sodelovanju nove Evrope in prof. Buta o indijskem časopisu. Nato je predsedstvo sporočilo, da bo poročilo tovarisa Maria Appellusa, ki se ni mogel udeležiti kongresa in ki govori o prvenstvu borbe fašistične Italije proti boljševizmu, v celoti objavljeno v kongresni knjigi.

Nac. svetnik Guglielmotti, ki je tolažil čustva vseh udeležencev, je nato izrekel poslovilne besede, izražajoč splošno zadovoljstvo nad izvršenim delom na tem sestanku, ki pomeni znaten doprinos k uresničitvi evropske edinstva. Govornik je poudarjal, da so udeleženci kongresa našli Dunaj v volnem ozračju, kar je simbol borbe, ki se danes vrši v vseh mestih evropske celine proti skupnemu sovražniku. Izrazil je željo, da bi bil prihodnji sestanek novinarjev trojnega pakta še sestanek zmage. Odgovoril mu je predsednik Sunderman, ki je izrazil zahvalo direktorja vsem udeležencem kongresa in se je pridružil želji nac. svetnika Guglielmottija, pripominjajoč, da bo vsak nadaljnji novinarski sestanek sestanek borbe in boj za doseg dohodnih ciljev in za ojačanje duhovnih energij trojnega pakta.

Duceja zahvala za pozdrav

Na pozdrav, ki mu ga je poslalo predsedstvo mednarodnega novinarskega kongresa na Dunaju, je Duce odgovoril s tole brzojavko:

»Zelo sem cenil pozdrav, ki ste mi ga poslali, in vam ga prisrčno vračam. Prepričan sem, da bo novinarstvo nove Evrope, ki se bo navdihovalo po žrtvah slavnih tovarišev, ki so padli, nudilo svetu zgled vere in akcije za zmago in dobo pravičnosti med narodi. — Mussolini.«

Pravni dogovor NDH z Bolgarijo

Sofija, 25. jun. S. Bolgarski pravosodni minister Dr. Bartov se jutri poda v Zagreb, da tam v imenu vlade podpiše pravni dogovor med Bolgarijo in Hrvaško. Ta dogovor bo kakor poudarjal današnji listi, prispeval k poglobitvi odnosov med obema prijateljskima državama v imenu skupnih interesov, gospodarskih in kulturnih interesov.

Žetev v Bolgariji

Sofija, 25. junija. S. Trgovinski minister Zaharijev je snoči po radiu obrazložil sistem nove žetve, po katerem se bodo morali ravnati poljedelci v smislu sklepov ministrskega sveta. Vsa država je po teh sklepih razdeljena na področja, kjer vsak poljedelski proizvajalec prejme nalog, da izroči državi določene množine svojega pridelka v skladu z rodovitnostjo njegove zemlje. Ostanek je prepuščen kmetu v svobodno razprodajo. Cene žita se ne bodo spremenile, določa pa se nagrada za vsak kilogram žita, ki ga kmetije izročijo državi do 1. novembra 1943. Za koruzo je ta rok določen do 1. marca 1944.

Minister Zaharijev je obenem pohvalil bolgarske kmete, ki so navzile sovražni propagandi podvzel vse za sistematsko obdelovanje zemlje kakor v preteklem letu. Tako so najbolj odgovorili sovražniku in dokazali, da hočejo delati za novo Evropo. Bolgarski kmet, ki je prava predstraža gospodarske fronte, je odlično izvršil svojo nalogo.

Razdelitev nagrad ob razstavi sportne umetnosti

Razsodišče, določeno za dodelitev nagrad na razstavi sportne umetnosti, sestavljeni iz gg. G. A. Kosa, B. Kalina in inž. S. Bloudka, je izdalo naslednje oceno:

Odelek I.: slikarstvo: I. nagrada 1000 lir Edo Držaj (št. 18: Smučanje v planinah); I. nagrada 1000 lir Janez Trpin (št. 28: Smučanje nizdol); II. nagrada 500 lir Matej Sternen (št. 16: Tekajo); II. nagrada 500 lir Mitja Svigelj (št. 23: Nogomet); II. nagrada 500 lir Rudolf Gorjup (št. 26: Proti cilju); II. nagrada 500 lir Josip Beranek (št. 30: Spodaj); I. nagrada 500 lir Ciril Novak (št. 34: Tik pred odločitvijo).

Odelek II.: kiparstvo: I. nagrada 1000 lir France Gorše (št. 1: Potapljalca).

Nagrade za tujsko-prometne lepake

Sestalo se je razsodišče za dodelitev nagrad za dela, razstavljena na razstavi tujskoprometnih lepakov v Jakopičevem paviljonu. V razsodišču so bili: prof. dr. Fr. Stele, kipar Boris Kalin in slikar G. A. Kos. Nagrade so bile razdeljene takole:

I. nagrada 2500 lir za lepak št. 57 »Sprejem« od Trpina Janeza;

II. nagrada 1500 lir za lepak št. 54 »Ljubljana — Marijin trg« od Marjana Lahaj;

III. nagrada 1000 lir za lepak št. 60 »Srce« od Rudolfa Gorjupa.

Opozarjamo čitatelje, da je razstava odprta še v nedeljo, 27. junija, in da so vsa dela na prodaj.

Izredna razdelitev krompirja

Pokrajinski prehranjevalni zavod obvešča potrošnike v Ljubljani, da si lahko nabavijo jedilni krompir od 26. do 30. junija pri naslednjih trgovcih: Kmetijska družba, Jelačin, I. Delavsko konsumno društvo, Konsumno društvo Vič, Nickelsbacher, Smrkolj in Železničarska nabavljalna zadruga.

Razdeljevanje krmil

Pokrajinski prehranjevalni zavod v Ljubljani obvešča rejce prašičev na področju občine Ljubljane, da bo 28. t. m. izredna delitev krmil za prašiče rejcem z začetno črko A do H.

Rejci, ki žele dobiti krmila, bodo prejeli nakaznice na zgoraj določenem dnevu pri Prevodu, oddelek za krmila, Gosposka ulica 12, dvorišče levo.

Kazni zaradi prestopkov nastavitvenih predpisov

Zaradi kršitve zakona o nastavitvi je mestno poglavarstvo v Ljubljani kaznovalo naslednje osebe in tvrdke:

Beseničar Ivan, Debeljak Vlada, Eržen Ana, Filipovič Pavla, Hribar Jovan, Jager Franc, Kokalj B., Končan Ivana, Kunc Ivana, Kovsky Josip, Lipnik Ivan, Mihelič Josip, Mihelič Josip, Mrak Franc, Nazor Vladimir, Nazor Vladimir, Dr. Oblak Ivan, »Novobor«, Omerzel Vincenc, Pokrajinska zveza svobodnih polkeev, Pušnik Rudolf, Ravbar Vincenc in dr. Vavpetič Lado.

Sprememba železniškega voznega reda

S 1. julijem t. l. se razveljavljajo na vseh dolenjskih progah dosedanja vojni red in uveljavljajo novi.

Vozni red vlakov s potniškim prometom na dolenjskih progah bo od 1. julija naslednjega:

Ljubljana—Metlika in obratno: vl. 9215 — odhod Ljubljana ob 7.50, prihod Metlika ob 11.42; vl. 9217 — odhod Ljubljana ob 14.00, prihod Metlika ob 17.58; vl. 9214 — odhod Metlika ob 6.05, prihod Ljubljana ob 9.54; vl. 9220 — odhod Metlika ob 15.00, prihod Ljubljana ob 19.25; vl. 9215 in 9220 imata zvezo za oziroma iz Karlovca.

Ljubljana—Novo mesto in obratno: vl. 9219 — odhod Ljubljana ob 18.00, prihod Novo mesto ob 20.30; vl. 9212 — odhod Novo mesto ob 5.05, prihod Ljubljana ob 7.20; vl. 9232 — odhod Novo mesto ob 13.37, prihod Ljubljana ob 15.56; vl. 9232 je mešani vlak.

Ljubljana—Kočevje in obratno: vl. 9311 — odhod Ljubljana ob 6.12, prihod Kočevje ob 8.50; vl. 9315 — odhod Ljubljana ob 12.31, prihod Kočevje ob 15.12; vl. 9319 — odhod Ljubljana ob 18.20, prihod Kočevje ob 20.53; vl. 9312 — odhod Kočevje ob 6.00, prihod Ljubljana ob 8.28; vl. 9316 — odhod Kočevje ob 12.47, prihod Ljubljana ob 15.12; vl. 9318 — odhod Kočevje ob 16.32, prihod Ljubljana ob 19.01.

Trebnje—St. Janž in obratno: vl. 9432 — odhod Trebnje ob 7.00, prihod St. Janž ob 7.55; vl. 9434 — odhod Trebnje ob 14.20, prihod St. Janž ob 15.15; vl. 9433 — odhod St. Janž ob 8.39, prihod Trebnje ob 9.35; vl. 9435 — odhod St. Janž ob 16.15, prihod Trebnje ob 17.10.

Novo mesto—Straža—Toplice in obratno: vl. 9513 — odhod Novo mesto ob 6.20, prihod Straža—Toplice ob 6.38; vl. 9533 — odhod Novo mesto ob 14.10, prihod Straža—Toplice ob 14.28; vl. 9532 — odhod Straža—Toplice ob 7.00, prihod Novo mesto ob 7.18; vl. 9534 — odhod Straža—Toplice ob 15.37, prihod Novo mesto ob 15.55.

Na progi Postumia G.—Ljubljana preneha vožnja z 2. julijem t. l. prvi vlak 704 in vozi namesto njega prvi vlak 704 b, ki odhaja iz Postumia G. ob 11.55 in prihaja v Ljubljano ob 13.10.

Gospodarstvo

Sporazum o likvidaciji socialno-zavarovalnih ustanov bivše Jugoslavije

O vprašanju likvidacije socialno-zavarovalnih ustanov so bila že mednarodna pogajanja v decembru leta 1941 v Rimu in v aprilu lanskega leta v Berlinu. Pri teh pogajanjih je bilo ugotovljeno, da znašajo obveznosti SUZORJA v Zagrebu samo iz neugodnega in pokojniškega zavarovanja delavcev 1.38 milijarde dinarjev, v celoti pa gre pri likvidaciji socialno-zavarovalnih ustanov za okrog 3 milijarde dinarjev. Za likvidacijo je bil odločujoč dan (prelom) določen 10. april 1941 in se od tega dne računa novo poslovanje. Ker po razpadu vsake države nastopi večja ali manjša selitev zavarovancev, ki imajo pravico do zavarovalnih zavodov, je mogoče šele po daljši dobi ugotoviti, katere zavarovance so prevzeli socialno-zavarovalni zavodi nasledstvenih držav. Zato je bil termin za določitev razdelitvenih količin določen s 1. aprilom lanskega leta.

Pri lanskih pogajanjih v Berlinu je prišlo do izraza načelo razdelitve glede na državljanstvo zavarovancev. Vsaka nasledstvena država ima dobiti iz likvidacijske mase toliko, kolikor odpade na zavarovance, ki jih je prevzela. Tako so udeleženci pri likvidaciji masi tudi tiste nasledstvene države, ki od ozemlja določenega zavarovalnega zavoda niso nič dobile, pač pa so prevzele nekaj njegovih zavarovancev. Po tem načelu je izgubil pomen termin za določitev razdelitvenih količin. Prišli so se sestavljati likvidacijsko bilanco in ugotovljati likvidacijsko maso po zakonitih predpisih razpadle države ter sestavljati poimenski izkaz vseh zavarovancev ob prelomu z navedbo vrednosti vseh njihovih pridobljenih pravic, in sicer ločeno za vsako nasledstveno državo in za vsako panogo zavarovanja. Odstotno razmerje zneskov vrednosti pridobljenih pravic zavarovancev, ki odpadejo na vsako posamezno nasledstveno državo, predstavlja količine, po katerih se mora likvidacijska masa deliti.

Ta znesek bo toliko manjši, kolikor je nepokritega primanjkljaja pri SUZORJU in kolikor bo nastal nov primanjkljaj zaradi likvidacije naložb SUZORJA v jugoslov. vrednostnih papirjih. Pri likvidaciji povzroča največje komplikacije vprašanje fin. razdelitve, t. j. prenosa posameznih delov likvidacijske mase, imamo opraviti tako z nepremičninami kakor z gotovino, naložbami, vrednostnimi papirji itd.

Ti dneji so bili v Budimpešti zaključena tretja konferenca nasledstvenih držav o tem vprašanju, ki je trajala deset dni. Na konferenci so bili zastopani predstavniki petih nasledstvenih držav, in sicer Italije, Nemčije, Madžarske, Bolgarije in Hrvaške, pri čemer je Srbijo zastopal odposlanec nemških okupacijskih oblastev. Razgovore sta vodila izmenoma državni tajnik v madžarskem notranjem ministrstvu dr. Levente Kadar in nemški ministrski svetnik dr. Dormann. Pogajanja so bila uspešno zaključena in so bili rezultati vnešeni v poseben sporazum, ki so ga delegati protokolirali in parafirali. Sporazum se nanaša na vsa vprašanja likvidacije socialnega zavarovanja v bivši Jugoslaviji, predvsem pa obravnava vprašanje razdelitve premoženja in način delitve.

Prisilna štednja na Danskem

Danska vlada je predložila parlamentu zakonski načrt, ki vsebuje dalekosežne ukrepe na finančnem področju in predstavlja razširjenje in poostreje že lani izdanih ukrepov za absorpiranje odvečne kupne moči in za omejevanje obkopa bankovcev. Vlada je mnenja, da morejo le drastični ukrepi prinesiti zaželeni uspeh. Najbolj značilni so v tem zakonskem načrtu predpisi, ki se tičejo prisilne štednje. Osebe z davku podvrženim dohodkom preko 10.000 kron na leto bodo morale določene zneske prisilno vplačati pri danski Narodni banki, s katerimi ne bodo mogli razpolagati do leta 1946. Znesek prisilne štednje je progresiven in znaša pri letnem dohodku 10.000 kron 400 kron, pri letnem dohodku 20.000 kron 1300 kron, pri dohodku 30.000 kron 2800 kron itd. Danska Narodna banka bo za vplačane zneske izdajala brezobrestne obveznice, ki ostanejo blokirane in se bodo dale zarubiti le v primeru konkursa. Finančni minister poudarja, da ta ukrep ne predstavlja konfiskacije premoženja. Le v redkih primerih bo finančni minister lahko opustil zavezanca od vplačila (v primerih, kjer je kapital potreben za racionalizacijo obrata in podobno). Podoben predpis so predvideli tudi za družbe, pri katerih znaša davku podvrženi čist dobiček preko 10% vplačane glavnice. Finančni minister računa, da bo v prihodnjem davčnem letu vplačano na ta način pri Narodni banki 105 milijonov kron.

Vrh tega predvideva zakonski načrt uvedbo vojno konjunkturnega davka na dohodek preko 10.000 kron na leto, i. s. v progresivni višini 15 do 40% dohodka, ki presega 10.000 kron. Za družbe in pravne osebe je predviden ta davek v višini 25%, večjega dohodka kakor v predvojnem času. Na podlagi tega novega davka pričakuje finančni minister nov dohodek v višini 40 milijonov kron. Končno je predvideno znatno povečanje posrednih davkov, med drugim povzajanje trošarin na alkohol in tobak, ki bo prineslo 70 milijonov kron dohodkov. Najcenejša cigareta bo odslej stala 10 örov nasproti 4 pred vojno. Vrh tega pooblašča zakonski načrt finančnega ministra, da izda 5 letne državne obveznice po 2.5% in 10 letne obveznice po 3%. Z vsemi navedenimi ukrepi pričakuje vlada, da bo absorbirala na trgu presežek kupne moči v višini 1.5 milijarde kron. Navedeni ukrepi n'imajo namena omogočiti povečanje dohodkov državne blagajne, temveč bodo zneski, ki bodo pritekli na podlagi prisilne štednje in na podlagi novih davkov, sterilizirani in vzeti iz prometa.

Gospodarske vesti

— Monopoli za uvoz alkohola. Iz Rima poročajo, da je bil v seznam blaga, čigar uvoz je praktično monopoliziran, vključen tudi alkohol. Izključno pravico uvažati alkohol iz inozemstva in ga na osnovi veljavnih predpisov ter pod kontrolo staviti v promet, ima Nacionalni konzorcij destilatorjev špirta, ki je po nalogu industrijske konfederacije in po direktivah ministrstva za izmenjavo in valute preuredil svojo organizacijo v inozemstvu. Uvozna dovoljenja za alkohol bo v bodoče sprejel izključno imenovani konzorcij, pri katerem bo alkohol po izvršenem uvozu blokiran na razpolago korporacijskemu ministrstvu.

— Italijansko-srbski plačilni promet za predvojne obveznosti. Iz Beograda poročajo, da je Srbska narodna banka izdala okrožnico o uveljavljanju sporazuma za plačilo predvojnih obveznosti in terjatev v Italiji in v priključnih pokrajinah. Okrožnica opozarja, da je med italijanskimi in nemškimi oblastmi sklenjen sporazum o plačilu starih srbskih obveznosti nasproti italijanskim upnikom, kakor tudi starih italijanskih obveznosti nasproti srbskim upnikom, kolikor so te obveznosti nastale pred 6. aprilom 1941. Srbski dolžniki bodo svoje stare obveznosti, nastale iz blagovnega prometa in zaradi vzporednih stroškov v zvezi z blagovnim prometom, poravnali italijanskim upnikom v rednem plačilnem prometu z Italijo, kar velja tudi za obveznosti nasproti upnikom z onih področij, ki so bila priključena Italiji (Albanija, Crna gora, Dalmacija, Ljubljanska pokrajina). Na enak način bodo srbski upniki vnovčili svoje terjatve v Italiji in v področjih, ki so bila priključena Italiji. Srbski upniki bodo poravnali svoje obveznosti na podlagi predhodne odobritve Srbske narodne banke. Predlog za odobritev bo moral navajati poleg zneska obveznosti in imena upnika tudi podatke o tem, kdaj je nastal dolg, kakšne listine so na razpolago za dokaz dolga, in navedbo, ali je bila določena terjatev svojas prijavljena Srbski narodni banki. Srbski upniki, ki imajo terjatve v Italiji in v pokrajinah, ki so priključene Italiji, bodo pozvali svoje upnike, da jim dolgovane zneske poravnajo v plačilnem prometu z Italijo, in sicer preko denarnih zavodov v Srbiji, ki imajo poslovne zveze z Italijo.

— Iz trgovinskega in zadružnega registra. V likvidaciji je stopila trdnika Hlebš Jakob, družba z o. z. v Ljubljani (likvidator Jakob Hlebš, pleskarski mojster v Ljubljani). — Pri Kreditni zadrugi bančnih, zavarovalnih, trgovskih in industrijskih uradnikov, zadrugi z o. j. v Ljubljani, sta bila izbrisana člana upravnega odbora Ivan Česnik in Zoran Lapajne, vpisana pa sta bila kot člana upravnega odbora Vladimir Vrančić in Ciril Golmajer, bančna uradnika v Ljubljani.

— Iz spodnještalskega trgovinskega registra. V mariborskem trgovinskem registru je bila črtana trdnika Benčina in drug, kartonazna tovarna družba z o. z. Istočasno je bil črtan tudi komisar pri podjetju Josip Kasper.

— V Sofiji bodo zgradili plinarno. Sofijski občinski svet je imenoval študijski odbor, ki naj prouči možnost ustanovitve plinarne za oskrbo prebivalstva s plinom. Več strokovnjakov je občina poslala v Nemčijo, da ugotovijo, če je belgarski premog primeren za pridobivanje plina in da si ogledajo sodobne plinarne v Nemčiji.

— Povišanje tečajev nemških posojil v Londonu. Nemški listi poročajo, da so se tečajji obeh nemških reparacijskih posojil v zadnjem času na londonski borzi precej popravili. Obveznice 7% Dawesovega posojila so dosegle tečaj 122.5% nominala nasproti 7.75 ob koncu marca. Tečaj obveznic 5.5% Youngovega posojila pa se je dvignil na 9% nominala nasproti 6.5% v marcu.

Ameriki primanjkuje nafte

Washington, 25. jun. S. Državni tajnik za pomorstvo Knox je večerj izjavil pred pomorsko komisijo reprezentančne zbornice, da so Zedinjene države pred nevarnostjo, da jim zmanjka nafte. To pomanjkanje bi utegnilo postati posebno hudo v zadnjih mesecih leta, vsekakor pa ob pričetu prihodnjega leta. Knox je dodal, da zahteva nacionalna politika uporabo petrolejskih rezerv izven Zedinjenih držav v vseh mogočih oblikah. Po Knoxovih izjavah je komisija odredila, da se izvrši natančna preiskava o politiki preskrbe pomorice z nafto in o ozadju pogodbe s tvrdko Elkhill.

Lizbona, 26. jun. S. Iz Washingtona poročajo, da se je ameriška pomorica znašla pred nujno potrebo, da sama izvoze skandal in tako zaščiti svoje petrolejske rezerve. Ta skandal spominja na onega iz leta 1924, ko je vlada naročila neki zasebni petrolejski družbi, naj izkorišča petrolejske vire, ki so last pomorice. Za sedaj še ni jasno, ali bo to vprašanje rešeno v obliki nove pogodbe z družbo Standard Oil ali pa z ustanovitvijo vladne agencije za izkoriščanje petrolejskih rezerv v Elkhillu v Kaliforniji. V pismu, ki ga je poslal senatu in pomorskemu odboru reprezentančne zbornice, brani pomorski minister Knox pogodbo, podpisano z družbo Standard Oil, ki je bila kasneje razveljavljena. Minister je izjavil: Gre za praktično, čeprav ne povsem pravovorno rešitev problema ohranitve petrolejskih rezerv za pomorico. Pomorica mora obdržati nadzor nad to lastnino in se izogniti sodnemu zavračanju, da bi ugotovila pravico vlade do nadzorstva nad tem petrolejskim področjem, čigar del pripada državi, del pa družbi Standard Oil. V sedanjih okoliščinah, zaključuje Knox, pa je bil najboljši izhod razveljavljanje pogodbe.

Kronika

* Spomenik Italijanu Balbu v Ferrari. Na prihojni seji ministrskega sveta v Rimu bo predložen zakonski načrt za postavitev spomenika kvadrurnu v maršalu italijanskega letalstva Italiju Balbu, Ferraria je namreč Balbovo rojstno mesto.

* Dveurna papeževa avdijenca. V sredo 23. junija je papež Pij XII. sprejel več tisoč vernikov. Ob 9 zjutraj se je napotil skozi vatikanske dvorane ter zaključil obhod šele ob 11.40. V prestolnici dvorani je sprejel veliko skupino vojakov, ranjenecov in po-habljenecov. V konzistorialni dvorani je po-delil blagoslov nad 500 novim zakonskim dvojicam.

* Obdarovani bojevniki v Dalmaciji. Te dni je prišel v Spalato vlak APE, ki je pripeljal bojevnikom italijanske vojske številne darove, ki jim je bila priložena tudi velika Ducejeva slika. Darila za vojake so vsebovala večina cigarete, cigaretni papir, vžigalnice, vino v steklenicah, konjak, mezzio, sir in podobno. Zvezni tajnik je sklical bojevnike na sestanek, odredil po-zdrav kraju in Duceju, nato pa je imel nagovor, po katerem so bili darovi raz-deljeni.

* 100letna kmetica. Kmetica Gludita Busi je te dni obhajala v krogu svojih hčera, sinov, vnukov in pravnukov 100letnico svojega rojstva. Stoletnica je navzlic visoki starosti še čila na duhu in telesu.

* Drevec ga je veljal 50.000 lir. Adriano Bi Oto iz Frascati je se peljal te dni z vlakom na progi Poligno—Gualdo Tabino ter je mel vožnjo prijetno zadremal. Med spanjem mu je zmanjkalo iz histnice več bankovcev in vrednostnih papirjev v skupni vrednosti 50.000 lir. Ko je mož izstopil, je naznanil tatvino postojni policiji, toda tat ni ne duha ne sluha.

* Dramatična borba z orlom. Iz Verbanije pri Milanu poročajo, da je šel milanski meščan Felice Mariotti na lov. Hotel je ubiti volka, toda naključje je nanosilo, da se je nameril na orla. Spročil je proti njemu in ga nevarno ranil. Orla je rana podžgala in se je pripravil na napad. Zapolnil se je z vso silo v Mariotti in ga začel s kremli in kljunom obdelovati. Mariotti je krvavec iz več ran še vedno streljal na roparico. Po daljši borbi je orol omagal in padel na zemljo zaradi do smrti.

* Prstan med češnjami. Prodajalec sadja in zelenjave Antonijo Baldassarri je prošlo soboto prodajal na trgu sadje in mu je med delom zadržal s prstanca poročni prstan, ki ga ni več našel. Te dni je bil zopet po kupčiji na trgu in se je zelo začudil, ko mu je neka ženska izročila izgubljeni prstan, ki ga je našla med češnjami, kupljenimi pri Baldassarriju.

* Izgubljenih 80.000 lir je dobila nazaj. Učiteljica Emilia Actis Giorgetto iz Bus-solena je pred dnevi vsopila v nepravilni vlak. Ko so jo opozorili, da mora prestopiti, je hitro zapustila vagon in pozabila v njem torbico z 80.000 lirami gotovine. Ko se je pripeljala v Suso, je takoj odšla na komisariat železniške milice ter pove-dala, kaj se ji je pripetilo. Komisariat je obvestil pristojne oblasti in res je v kratkem prišlo sporočilo, da je sprevolnik Pietro Torriano našel v vagonu torbico z 80.000 lirami, ki jih je izročil postajni mi-lici.

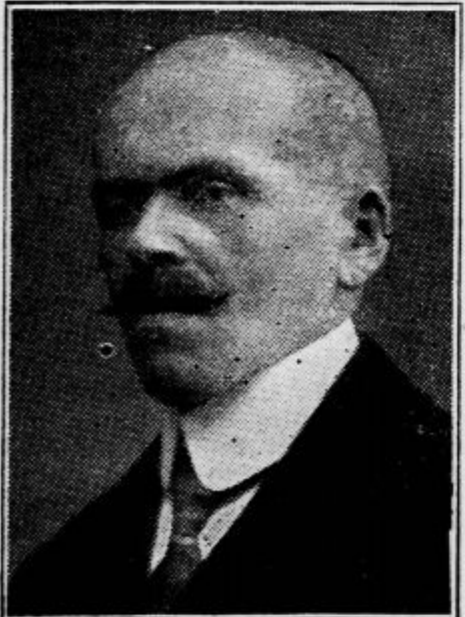
IZ LJUBLJANE

* Nova grobova. V Devici Mariji v Polju je preminil mesar g. Ivan Benčina. Zapuščala številno sorodstvo. K večnemu počitku ga bodo spremenili v nedeljo ob 17. na pokopališču k Devici Mariji v Polju. V Ribnici na Dolenjskem je umrla sopro-ga lesnega industrija g. Matije Srebotnja-kova, po rodu Turkova. Za njo žalujejo soproga, hčerka, sin in drugo sorodstvo. Pogreb bo v nedeljo ob 17. na pokopališču v Hrvači pri Ribnici. — Pokojnina naj bo ohranjen blag spomin, užaloščenim svojem car izrekamo naše iskreno sožalje.

* Vreme se kuja. Ze v petek se je ves dan vreme obračalo na slabše, vendar je še prevladovala sonce. V soboto zjutraj smo se nadejali najlepšega vremena, ker je ležala nad mestom megla, toda že zgo-daj dopoldne se je nebo precej pooblačilo. Zračni tlak polagoma popušta in naznanja poslabšanje vremena. Najvišja temperatu-ra v petek je znašala 26,4 stop. C, v soboto zjutraj pa je kazalo živo srebro 15 stopinj C.

Ivan Kiferle †

V petek popoldne je umrl v Ljubljani go-spod Ivan Kiferle, upokojeni šolski upra-vitelj v 88. letu starosti. V mesecu februarju sta praznovala pokojnik in njegova gospa so-proga še petdesetletnico svoje zakonske zveze.

Pokojnik se je rodil 15. maja 1856 v Borov-nici ter je deloval kot učitelj in vodja cerkve-nega petja v raznih krajih. Izmed instrumen-tov so se mu posebno priljubile citre, za ka-tere je privedel precej ustrezne tvarine ter jo izdal v 18 zvezkih. V njegovi ostalinji je še lepa zbirka mnogih pesmi in citraška šola. S tem delom je spretno izdelal veliko vrzel v slovenskem citraštvu, priskrbel našim na-rodni pesmi odlično mesto ter se obenem sam ča-stno in dostojno proslavil.

Po raznih ječah med prvo svetovno vojno je osepil, vendar je še vedno rad zabrenkal na citre in zraven zapel. Še v visoki starosti je bil vedno vedrega srca. Pogreb bo danes, v nedeljo, ob 16. uri iz kapele sv. Jožefa na Zalah. — Mir plemeniti duši, žalujočim pa naše globoko sočutje!

* Drugi del spominskega članka »Dr. Kramerja poslednji obraz« bo objavljen v ponedeljski izdaji »Jutra«, ki izide danes popoldne. Članek krasijo nove slike. Zra-ven je Jošta Shbogarja sonet »M a s k a« v originalna grafični opremi E. Justina. Pavle Rasberger zaključuje svoje zanimive gledališke spomine, bo pa pripravil nove prispevke za »Ponedeljsko jutro«. Nada-ljuje se tudi prisrčna galerija »Moji ljud-je«. Feljton, poezija, domislice, poučni članki — vse najdete danes popoldne v po-nedeljskem »Jutru«. Predvsem pa seveda najnovejša vojna, politična in športna po-ročila.

* Ponovno preizkušanje alarmnih si-ren. Ker se 21. in 22. t. m. niso alarmne sirene oglasile kot je bilo objavljeno, se bo preizkus ponovil. Oddaja se bo znak za alarm dne 28. t. m. ob 19. uri. Znak za prenehanje nevarnosti pa se bo preizkusil dne 30. t. m. ob isti uri. Opozorjamo pre-bivalstvo na to preizkušnjo, da se ne bi razburjalo po nepotrebnem.

* Osebnostne izkaznice. Prošnje za ose-bne izkaznice bodo vse poslovalnice spreje-male tudi na praznik sv. Petra in Pavla 29. t. m. ob 8. do 12. ure. Poslovalnica št. 2, ki je dosedaj uradovala v Turjaški pa-laci v Gosposki ulici 15, se preseli v šolo na Grabnu, Zoisova cesta, kjer bo poslo-ovala od 29. junija dalje. Spet opozorjamo vse moške od 15. do 50. leta, da morajo do 1. julija vložiti prošnje za zamenjavo osebnih izkaznic.

* Odseki mestnega preskrbovalnega urada, ki imajo svoje prostore v II. nad-stropju Mestnega doma in v Mahorvi hiši, v ponedeljek 28. in v sredo 30. junija za-radi snazanja ne bodo poslovali ter bodo uradovali samo v najnujnejših primerih. Vsi drugi odseki preskrbovalnega urada, ki so nastanjeni po drugih poslopih, bodo pa navedene dni uradovali v polnem ob-segu.

* Nedeljsko zdravniško dežurno službo bo vršil od sobote ob 20. ure do ponedeljka ob 8. ure zjutraj mestni višji zdrav-stveni svetnik dr. Mis Franta, Ljubljana, Poljanska cesta 15.

* Tretja sklepna produkcija Glasbene akademije je v petek domzila napolnila veliko unijsko dvorano, kar samo izpri-čuje, kolikšno popularnost so si pridobile po svojem lepem glasbenem nivoju te pri-redivne našega najvišjega glasbenega zavo-da. Produkcija je imela skoraj že koncerti ni značaj, saj je po kvaliteti presegala običajno raven šolskih prireditev. Pokazala nam je dve gojenki glasbene akademije, ki obe vzbujata najbolj utemeljene nade v svojo umetniško bodočnost: violinistka Jel-ko Staničeva (iz drugega letnika) in sopranistka Nada Stritarjeva (iz prvega letnika, šola rektorja J. Betetta). Staničeva je iz-vajala med drugim Corelljevo Sonato v d-duru, Wieniavskovo Koncert v d-molu in Paganinijeve Bravurne variacije na g-stru-ni ter je dosegla s svojim nadarjenim pre-da-njem in velikimi tehničnimi oči-kami izredno velik uspeh. Občinstvo je je ponovno klicalo na podij, dobila je tudi mnogo šopk. Stritarjeva je zapela Devovo »Pastirico« in pokazala zlasti svoje koloraturne pre-dnosti v Prochovih Variacijah in v Strauss-ovih Pomladnih zvokih. Mlada pevka je iz-datno uveljavila svoj lepi sopran in je bila deležna navdušenega aplavza. Obe solisti-ki sta spremljala na klavirju Marta Bizjak-Vajlalo in Rado Simoniti.

* Četrta sklepna produkcija Glasbene akademije. Izredno zanimanje, ki ga kaže glasbojubeč občinstvo za produkcije Glasbene akademije, je najboljši dokaz za visok, lahko rečemo koncertni značaj vsakega nastopa. Tudi spored četrte sklepne produkcije dosega koncertno raven, ne le po izvajanih skladbah, ampak tudi po ka-kovosti izvajanja. Nastopili bodo učenci prof. Trostove, Vogelnikove, Pfeiferja, Li-povška, Škerjanca, Betetta, Launa, Trosta, A. Ravnika in Šlaisa s skladbami za pe-tje, klavir, violino, klarinet in klavirski trio in godalni kvartet. Pester spored ob-sega skladbe Schumanna, Griega, Greca-ninova, Paganinija, Beethovna, Bohma, Franza, Gurliitta, Bortkiewiczja, Sauerja, Skrijabina, Čajkovskega, Vit. Novaka in domače avtorje Lajovica, Pahorja in Pe-triča. Nastop bo v ponedeljek 28. t. m. ob 19. v veliki unijski dvorani. Sporedi po 3 in 1 lro se dobe v knjigarni Glas-bene Matice.

* Peta sklepna produkcija Glasbene akademije bo 30. t. m. ob 19. v mali fil-harmonični dvorani. Nastopili bodo učenci šef-režiserja prof. C. Debeveca z recitaci-jami klasične dobe. Na ta nastop gojencev oddelka za igralstvo umetnost že zdaj opo-zorjamo občinstvo. Prodaja sporedov se bo vršila v Matični knjigarni po običajnih cenah.

* Na sadnem drevju se pojavlja šk-rup, kar je posledica letošnjega deževnega in sopenega vremena, ki je zelo ugodno za razvoj te opasne glivične bolezni. Ne-varnost je, da se bo v mesecu juniju, ko bo dež docela izpral raz drevje dosedanja škropiva, škrup še bolj razširil in oskodo-val jabolčne in hruskove nasade. Ne pre-ostane torej drugega, kakor da v teh ne-ugodnih, za škrap na ugodnih vremenskih prilikah opravimo še tretje in pozneje po dveh ali treh tednih še četrto poletno škropljenje z 2% žveploenoapneno brozgo. Sadjarska in vrtnarska podružnica Ljub-ljana I izvršuje tako škropljenje svojim članom na prijavo (po dopisnici), ki jo je nasloviti na njen naslov: Erjavčeva cesta 4a/II.

* Poljanska cesta bo zaprta. Najozji del Poljanske ceste vzdolž Marjanišča je tlakovan z betonskim tlakom, ki je pa že precej izrabljen in kotanjast ter za vozni promet že prav slab. Zato ga bo mestna občina meseca junija temeljito popravila. Zaradi izredne ožbine bo pa moralo biti vo-zišče v tem delu Poljanske ceste med po-praviljanjem tlaka ves čas zaprto za ves vozni promet, dokler se beton dosti ne utrdi. Tako bo zapora najbrž trajala od 5. julija do 8. avgusta. Ker stanovalci te-ga dela Poljanske ceste med tem časom ne bodo ničesar mogli pripeljati do svojih hiš, naj to že sedaj upoštevajo ter se z vsem potrebnim preskrbe še pred zaporo. Sicer bo za vozni promet mogoče po Am-broževem trgu in Ob Ljubljanci, nato pa po Živnozdravniški, Potočnikovi ali Tom-šičevi ulici.

* Dr. Alojz Boh, zdravnik za živčne bolezni, Dalmatinova ul. 5, ne ordinira do 15. julija.

* Zahvala. Najiskrenejše se zahvalju-jem primariju dr. Jerneju Demšarju in dr. Lejli Novakovi, ki sta mi v moji težki bo-lezni s tako požrtvovalnim trudom rešila življenje. Obenem se zahvaljujem sestri Ciprijani in strežniškemu osebju oddelka za njihovo marljivo negovanje. Rozal Hočevar-jeva.

* V počastitev spomina blagopokojne gđe Pavle Raunihar je daroval neimenova-ni za mestne uboge znesek 500 lir.

* Gimnastična šola Milene Govekar-jeve prične julija z jutranjimi poletnimi tečaji, in sicer ob ponedeljskih in petkih ob ¼ 8 dekleta, ob ¼ 9 otroci, dame pa iste dneve zvečer ob 19 in 20. Pojasnila in do-govori vsak dan med 16. in 17. uro.

* Ali se hočete naučiti italijanski brez truda in napora? Nabavite si dr. Gradov: Italijanski tečaj za Slovence, ki ga dobite v Knjigarni Tiskovne zadruge, Selenbur-gova ulica 3. Knjiga je namenjena samo-ukom, ki se ob tečenem vpoštevanju pre-pisanih navodil z lahkoto nauče v kratkem času italijanskega jezika. Mehanično-suge-stivna metoda.

* Slike za osebne legitimacije. Pona-ročila po posnetkih Fototutist sprejema Campa Anica, Wolfova 6. (Foto Ben).

* Počitniški tečaji za tuje jezike v središču mesta pri Trgovskem učnem za-vodu, Kongresni trg 2, prične dne 7. julija. Čas pouka po želji v začetnih in napre-dnejših oddelkih. Najuspešnejša učna meto-da. Istočasno odvijamo nove tečaje knji-govodstva in stenografije za začetnike in sposobnejše. Informacije in vpisovanje dnevno ob 19. ure.

* Tudi blondinke, ki težko porjave na soncu, potrjujejo, da jih sonce pri upo-rabi Tschamba-Fli-ja ni opeklo, pač pa so doobile lepo, gladko rjavo polt. Dobi se v vseh lekarnah, drogerijah in parfumerijah.

* Instrukcije in pouk modernih jez-kov. — Novi (Turjaški) trg 5. Italijan-ščine, nemščine itd. se lahko praktično naučite v naših počitniških tečajih, ki se začne z julijem. Združeni pouk Slovence in konverzije. Ure po izbiri: dopoldne, po-poldne, zvečer. Pripravljamo tudi dijake za sprejemne in popravne izpite iz vseh predmetov. Honorar zmeren. Prijave do-poldne ob 8. do 12. in od 14. do 16. ure: Novi (Turjaški) trg 5.

* Učite se strojepljenja! Novi poletni strojepljenjski tečaji — dnevni in večerni — (eno-, dvo- in trimesečni) se pričnejo v ponedeljek 5. julija. Pouk je dopoldne, popoldne ali zvečer po želji obiskovalcev. Desetprstna učna metoda. Specijalna stro-jepisna šola: Največja moderna strojepl-jnica, raznovrstni stroji. — Informacije in prijave dnevno: Trgovsko učilišče »Chris-tosov učni zavod«, Domobranska 15.

* Najbolji spomin — fotografika po-večava, tudi pa vsaki sliki. FOTO BEN, Ljubljana, Wolfova 6.

* Važno za vsakega sedaj in v bodo-če je znanje stenografije in strojepljenja. Novi poletni tečaji se prične v ponedeljek dne 5. julija. — Pouk je dopoldne, popo-lodne ali zvečer po želji obiskovalcev. — Zahtevajte prospekt. Informacije in pri-jave dnevno: Trgovsko učilišče »Chris-tofov učni zavod«, Domobranska 15.

* Nesreče. Po stopnicah je padla in s' zlomila levo nogo 37letna delavka Ivana Babnikova iz Ljubljane. 51letni delavec Ivan Vinšek iz Ljubljane se je pri padcu poškodoval na kolenu. Z vreh kavo se je oparil 4letni sin sedarja Janez Peterka iz Ljubljane, 57letni poljski delavec Franc Plesnar iz Velikih Lašč je padel in se potolkel na glavi. Levo nogo si je zlomila pri padcu 80letna mestna uboga Marija Zormanova iz Ljubljane. Pri nogometni igri je nekdo sunil v glavo 15letnega dija-ka Mirana Ogrižnika iz Ljubljane. Ponesre-čenec so rudi li zdravniško pomoč na ki-rurškem oddelku ljubljanske splošne bol-nišne ce.

Z Gorenjskega

* Počastitev stare žene. V Preprečih je praznovala 95. rojstni dan Marija Hirbar-jeva, najstarejša prebivalca v občini, ki ima obenem največ otrok, saj jih je 13 vzredila. Občinski komisar in krajevni po-godandni vodja sta ji izročila 200 mark kot dar ob občini. Ženica je še vedno prav čila.

* Žensko delo v radovljskem okraju. Okrožna poverjenica za gospodinjstvo v radovljskem okraju Glantschnigova je sklicala zborovanje, na katerem so trije rokodelci dali navodila za samopomoč v gospodinjstvu. Nato je govorila okrožna ženska voditeljica Kronthalerjeva iz Radovljice. Otroci so peli in rajali ter predvajali »Rdečo kapico«.

* Iznajdba koroškega rojaka. Koroški listi poročajo: Da se lahko koleša državne že-leznice vrtijo za zmago, je treba razgrete vozove čim prej spravi v red. Dolej je bilo treba take vagone oddati v de-lavnico ali popravilnico, kjer so osi pre-kovali. Zdjaj pa je koroški rojak Stauden-bauer izumil pripravo, s katero se dajo pokvarjene osi na licu mesta spraviti v prejšnje stanje. Mnogo časa se prihrani s tem in je pridobitev zlasti važna v vojnem času. Izumitelj je star 60 let in je na glasu zgledega železničarja.

* Velikovski davčni urad ukinjen. Nemški finančni minister je odredil, da se finan-čni urad na Velikovu ukine in da se ve-likovsko finančno okrožje združi s celov-škim.

* Samopomoč za žiljke konjerejce. Kme-tje Ziljske doline so že od nekdaj na glasu kot konjerejce. Njihove živali spadajo v najvažnejšo panogo ziljskega gospodarstva. Dolgo časa ni bilo izvedljivo splošno zavo-rovanje konj. Pod vodstvom kmetovalca Pippa v Delah so napredni kmetje šmo-horškega okraja ustanovili prvo zasebno zavarovalnico konj, ki uživa podporo okrožnega kmetijskega vodstva v šmohor-ju. Društvo šteje že 291 članov, ki redijo 583 konj. Vsi odborniki opravljajo službo brezplačno, zato nima društvo skoraj no-benih upravnih stroškov.

* Požar zaradi neprevidnosti se strogo kaznuje. 39letni Tomaž Bruderhans iz št. Andraža v Lavantinski dolini se je moral zagovarjati pred celovškim sodiščem, ker je lani v oktobru ponoči po nerčnosti

Ragazzi in grigioverde: piccoli russi scampati alla furia bolscevica durante la nostra avanzata, raccolti e ospitati dai nostri soldati che hanno voluto seguire nel ritorno in Italia — Dečki v sivo zeleni uniformi: mali Rusi, ki so ušli boljševičnemu besu med italijanskim napredovanjem, ki so jih zbrali in poskrbeli zanje italijanski vojaki in ki so tem vojakom hoteli slediti na povratku v Italijo

zažgal gospodarsko poslopje svojega go-spodarja Valentina Kladeta. Zgorela je vsa d-mačija z letino in inventarjem. Mož se je zagovarjal, da je ponoči šel spat na pod. V temi je prižgal vžigalico — in že se je v slami razmahnil požar. Tega se je tako ustrašil, da je zbežal v noč, na-mesto da bi zbudil domače, ki so se potem komaj rešili. Obsojen je bil na 4 leta ječe.

Zaradi prestopa po naredbi o živskih nakaznicah sta bila kaznovana uslužbenca Krel Saltz iz Škofje Loke in Maksimiljan Plaser iz Tržiča. Pri izdajanju živskih nakaznic si je Saltz prisvojil 26 mesih, 30 krušnih in 16 nakaznic za mast, Plaser pa manjše število živskih nakaznic. Saltz je bil obsojen na 5 let, Plaser pa na 1 leto ječe. Emil Kaiser, kateremu je Saltz pro-dal karte, je bil kaznovan z 10 meseci za-pora.

Spodnje štajersko

* Mariborsko mestno gledališče je zaklju-čilo sezono, bo pa sodelovalo pri priredit-vah v dober namen. Včerajšnja sobota in današnja nedelja sta v vsej Nemčiji posve-čena Rdečemu križu. Mariborsko gledališče priredi za Rdeči križ 11. julija pester ve-čer v Götzovi dvorani. Vstopnice se že zdaj razprodajo.

* Nova umetniška razstava bo prirejena od 1. do 10. julija pri Karbevu v Mari-boru. Razstavila bosta slikar Franc Stipe iz Krškega in kipar Ernest Stower iz Le-skoveca pri Krškem.

* Dr. Jutta Rüdigerjeva, državna referen-tinja za Zvezo nemških deklet, je prispela s Koroškega na štajersko. Zadržala se je v Gradcu, kjer je bil sklican tudi velik zbor dekliških voditelj. Jutta Rüdigerjeva je predavala o dekliškem delu v vojni. Včeraj je prispela na Spodnje štajersko.

* Novi grobovi v Mariboru sta umrla 47-letni posestnik Anton Irgold iz Gornje Radgone in 9letni vinčarjev sin Mila Markus z Jurjevega vrha. V Spodnjem Razvanju je umrl 77letni upokojeni želez-niški poduradnik Franc Kurbos, v Gradcu pa 64letni upokojeni strojevodja Karel Ra-dič, doma iz Ptujja. Pri sv. Barbari v Ha-lozah je umrl 80letni gostilničar in posest-nik Ivan Savec. Pokopnika so v petek po-poldne položili v družinsko grobnico. V Bu-dimpeh je umrla Greta Braunova, rojena Blažčeva, po rodu iz Maribora.

* Za zaključek šolskega leta na Spodnjem štajerskem imajo letos na vseholah tak-ko imenovani šolski tedne. Današnja ne-deljo bo vpisan letnik 1937 ter vsi doslej še zavrnjeni otroci. V teku tedna bodo stari povabljeni v šolo, da se prepičajo o načnu pouka in o uspehih svojih otrok. Nadalje si bodo stari ogledali razstavo zvezkov, risb in ročnih del. Učitelstvu bo-dalo lahko sporočil svoje želje ter se posve-tovali o svojih otrokih in o vseh šolskih zadevah. V večjih krajih bodo prejeti ro-diteljski večeri. V četrtek, 8. julija, bodo zaključne slovesnosti. Razdeljena bodo ne samo izprikevala, marveč tudi spominske listine in onim, ki zapustijo šolo, učna pis-ma za kmetijske šole s tem bo šolsko leto zaključeno, prihodnje pa se bo začelo v petek, 3. septembra.

* O zastupljenju z gubami poročajo šta-jerski list iz Gradca. Preteklo sredo je bilo v graško bolnišnico pripeljanih osem za-strupljenih oseb, ki pa so jim rešili živ-ljenje.

* Kozlička je hotel imeti. Delavec Franc Heršek iz Ruš je prišel k posestniku Filipu Borovniku in je hotel odkupiti kozlička, da bi si privoščil slasten prigrizek. Borovnik pa ni bil pripravljen na kupčijo. Zaradi ol-kionitve se je Heršek tako razburil, da je zdrabil v Borovnikovi kuhinji stol in raz-metl večerjo po tleh. Zagovarjati se bo moral pred sodiščem.

* Nesreče. 55letni sprevodnik Ivan Zorko je v Mariboru padel z lestve in si zlomil desno nogo. 58letni posestnik Anton Kosi iz Rhtarovcev je hitel za splašanimi krava-mi, pa se je spotaknil in si razbilolenico. 65letnega železniškega inspektorja Alojza Pernaća je povozil kolezar. Pernać ima zlomljeno levoico in odrgnine po životu. Žrtve smrtni nesreče je postal 37letni pleskar Valentin Šterban iz Nove vasi pri Mariboru. Ponesrečel se je v sredo popo-lodne pri delu na železnici.

Iz Hrvatske

* Italijanski poslanik se je poslovil. Ob navzočnosti skoro vse italijanske kolonije, predstavnikov oblastev in civilnega občinstva, se je v ponedeljek italijanski poslanik Raffaele Casertano poslovil iz Zagreba. V svojem nagovoru je minister Casertano med drugim dejal, da so Mussolinijevi Italijani ljubosumni čuvarji dela, ki so ga njihovi predniki vložili za nacionalno obnovo v dobi preporoda, in nasledniki svetle in nepreki-njene tradicije cesarskega Rima, ki jo je Duce s svojim političnim genijem obnovil v usodnih dneh Evrope in sveta.

* Ustaški funkcionarji na Slovaškem. V začetku tedna so odpotovali na Slovaško vodilni funkcionarji ustaškega pokreta, da vrnejo obisk članom Hlinkove garde, ki so se lani mudili na Hrvaškem. Ustaški funkcionarji ostanejo na Slovaškem okoli 10 dni.

* Hrvatski topničarji na ruskem bojišču. V »Novi Hrvatski« z dne 23. t. m. je objav-

ljen deljši članek o uspešnem udeleževanju hrvatskih topničarjev na ruskem bojišču. Prve dni septembra leta 1941. je bil za poveljnika topniškega oddelka hrvatske le-gije na ruskem bojišču imenovan pod-polkovnik Marko Mešić. Potem je Hrvat-ska legija šla skozi Rumunijo, Besarabijo in Ukrajino. Dne 12. novembra je prvič sto-pila v borbo. V vseh bitkah do Harkova hrvatski topničarji niso imeli drugih žrtev kakor nekoliko ranjenih. Hrvatska legija je šla potem v smeri Harkov—Rostov. Na spomlad prihodnje leta je bila v neprestanih bitkah. Potem se je pomaknila v koleno Do-na in dalje proti Stalingradu, kjer so se topničarji do zadnjega upirali sovražnemu navalu.

Iz Srbije

* Nemška mladina pri četvi. Iz Beograda poroča nemški dnevnik, da bo pri letošnji četvi zaposlenih 1300 mladeničev in deklet nemške narodnosti. Zbrali so jih v štirih pripravljalnih taboriščih, od koder bodo poslani na kmetije v Banatu.

* »Karadjordje« se bo imenovali spet »Franc Jožef I.« Po sporazumu med mad-zarsko in srbsko vlado bodo Madžari do-bili večje število donavskih parnikov, ki so po prvi svetovni vojni pripadli Jugosla-viji. Med njimi je tudi potniški parnik »Karadjordje«, ki bo spet dobil svoje staro ime »Franc Jožef I.« in bo v kratkem za-čel obratovati.

* Štednja z vodo. Beograjska mestna ob-čina je izdala stroge predpise glede upo-ra-be vode. Vsako poletje namreč v Beogradu zaradi nekaterih razsipečev vode primanj-kuje. Za kogar se bo ugotovilo, da ni štedil z vodo, se ga bo smatralo kot sabotažja, ki ne bo kaznovan samo z denarno globo, ampak tudi s prisilnim delom.

* Srbski rudarji v Nemčiji. Beograjski nemški dnevnik poroča, da je odšla v Nem-čijo nova skupina srbskih rudarjev. Zapo-sleni bodo v velikih in najmodernejših rud-nikih, da se bodo lahko z bogatimi izkuš-njami vrnili v domovino.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Nedelja, 27. junija, ob 18.30: Ples v Trno-venem. Zadnjikrat v sezoni. Izven. Cene od 12 lir navzdol.

Ponedeljek, 28. junija. Zaprto. Torek, 29. junija, ob 18.30: Skupno življe-nje. Red Torek. Sreda, 30. junija, ob 18.30: Stari in mladi. Red Sreda.

* Abonente reda Torek obvešča uprava Državnega gledališča, da je zaradi bliž-njega zaključka sezone potrebna predsta-va za njihov abonma na praznik, 29. junija. Onim abonementom, ki bi ta dan ne že-leli prisostvovati predstavi, nudi uprava, da svoj sedež na podlagi abonentske iz-kaznice pri blagajni odpovedo in jim bo nadoknaden.

* C. Golar: »Ples v Trnovem«. Burka v treh dejanjih. Zgodba očeta in sina, ki oba snubita lepo dekle, in zapletljaji, ki na-stanejo zaradi tega, so vsebina igre. Ose-be: Črnovar, posestnik — Cesar; Lojze, njegov sin — Drenovec; Polona, Češno-varjeva sestra — Gorinškova; Mica — Rakarjeva; Mina — Starčeva; Metka — Levarjeva; Poldka — Tina Leonova; To-ne — Bratina. V manjših vlogah velik del dramskega osebja. Režiser: Skrbinšek, inscenator: ing. arh. F. Franz.

* Uporizorjevo Strindbergovo igre »Ne-vesta s krono« bo zadnja dramska premiera v tekoči sezoni. Vsebina dela, katerega dejanje se vrši v Dalarnu na Švedskem, je deloma pravilnica in izraža v simbolih nenravnost zločina (detomorstva), ki se mu protivi priroda celo z navidezno mrt-vimi stvarmi in predmeti. Sovraštvo dveh hiš, katerih sin in hči zaradiita s svojo ljubeznijo most preko prepada, postane usodopolno, ker žrtvuje nevesta svoje de-ta, da bi mogla nositi krono na dan po-roke ter tako rešiti ugled svoje hiše.

OPERA

Nedelja, 27. junija, ob 17.: Thais. Izven. Cene od 28 lir navzdol. Ponedeljek, 28. junija. Zaprto. Torek, 29. junija, ob 18.: Traviata. Izven. Znižane cene od 24 lir navzdol. Sreda, 30. junija. Zaprto.

* J. Massenet: »Thais«. Opera v sedmih slikah. Libreto po romanu A. Francea-L. Gallet. Prevod: N. Stritof. Osebe: Atanuel, puščavnik — Primožič; Nicias, mlad fi-lozof — Lipušček; Palemon, star puščav-nik — Lupša; suženj — Dolničar; Thais, kurtizana — Heybalova; Krobila — Mlej-kurtizana, Mirtala — Stritarjeva B., Albina — Šturmova. Dirigent: N. Stritof, režiser: C. Debevec, zborovodja: R. Simoniti, ko-regograf: ing. P. Golovin, načrti za ko-stume: J. Vilfanova.

* V začetku julija bo premiera D'Alborto-vega dela »Mrtve oči«. Ta opera prihaja po dolgoletnem premoru zopet na naš oder. Delo je tako v muzikalnem kakor v pogledu libreto na nadpovprečni stop-nji oper

Ljudski običaji in verovanja ob telovem

Eden najlepših pomladnih praznikov, ki smo ga letos praznovali poleti

Telovo pri nas praznujemo že od njega dni izredno slovesno; praznovanje ima poseben značaj, kakršnega nima noben drug praznik. Včasih so telovo praznovali še mnogo bolj slovesno kakor dandanes. Praznovanje je bilo prava verska manifestacija, ki je dobila veličasten okvir. V prejšnjih stoletjih so bile telovske procesije najslovesnejši dogodek v Ljubljani. Pri njih je sodelovalo vse mesto, posredno in neposredno.

Praznik ustanovljen l. 1264

Telovo je sorazmerno mlad praznik. Ustanovil ga je papež Urban IV. l. 1264, torej pred 700 leti. Tedaj je bila krščanska vera že trdno vorenjena pri našem ljudstvu in bi pričakovali, da se praznovanje telovega niso mogle pritrkniti iz poganjskih časov izvirajoče vraže. Vendar se tudi tu kažejo sledovi poganjske dediščine, davnih običajev in verovanj. V davni so naši predniki praznovali razne praznike, ki so bili v tesni zvezi z naravo, z njenim večnim spreminjanjem, prerojanjem in odmiranjem; tesno so bili zvezani z naravo, zato so tudi čutili mnogo bolj z njo. Verjetno je, da jim je bilo največji praznik praznovanje zmagoslavja sonca nad temnimi silami zime. Pomladnih praznikov je bilo morda več, odnose so bili izvršeni v skupno pomladno praznično dobo, ki se je odlikovala s številnimi verskimi obredi, praznovanji ter slovesnostmi. Iz tega bi nam postalo razumljivo, zakaj je tudi telovo prevzelo nekatere običaje, ki se zde dandanes nerazumljivi in ki nimajo prave zveze s krščanskim praznovanjem.

Verovanja našega ljudstva

Zbiralec narodnega blaga, zapisovalec narodnih običajev, vrah in verovanj I. Navratil je v prejšnjem stoletju zapisal tudi nekaj vrah, tedaj pri nas še živih ob telovem. Da so nekateri običaji prehajali od praznika na praznik, odnose, da so bili v navadi ob več praznikih hkrati, lahko spoznamo, saj se je ljudstvo še do najnovejšega časa držalo običajev in verovanj v vrzih v raznih krajih časovno različno. Tako so v Semicu verovali, da bi čarovnice jezile na kravah in jih združile, če bi gonili krave na pašo na binkoštno nedeljo pred sončnim vzhodom. Prav tako so verovali, da ne smejo goniti krav na pašo pred sončnim vzhodom na krševu (vnebohod) in na telovo. Kaj skrivajo verovanja v sebi, ni pojasnjeno. Ponekod pri nas so pa ljudje gonili živino na pašo na binkoštno nedeljo ponoči. Tedaj so tudi dali kravam v tekočo vodo namočen kruh — namočiti ga je bilo treba, preden je poslal sonce — in so verovali, da bodo krave imele zato več mleka. — Ljudstvo je pripisovalo čudodelno moč tudi blagoslovljeni vodi, češ da razganja hudo-urne oblake. Se dandanes je ravada da

na kmetih škrope z blagoslovljeno vodo, ko se bliža nevihta. — Kjer je že bilo do novejšega časa živo verovanje, da je treba na binkoštno nedeljo ali na telovo gnati živino na pašo pred sončnim vzhodom, niso več poznali pravega pomena verovanja, razen v Semicu. Na Koškem so krstili pastirja, ki je prignat živino na binkoštno nedeljo z vrta na pašo zadnji, z imenom »binkoštni kralj«. Na Stajerskem so pa zaspanega pastirja, ki je prignat zadnji na pašo, imenovali »Lukman«.

Čudodelna moč telovskih vej

Ljudstvo je nekdaj verovalo in še veruje dandanes tu in tam, da se skriva čudodelna moč v vejah, ki z njimi kraste ob telovskih procesijah hiše ob cestah, odnose v brezah, ki jih postavljajo ob poti. Na kmetih, kjer se pomika telovska procesija med polji, na prostem, postavljajo breze v zemljo, da nastane pravi drevo-red. Ob postajah, kjer je blagoslov, pa postavljajo mlaje. Po procesiji so včasih spravljali cvetje, ki je bilo v okras na oltarjih ali ki so ga nosili ljudje v procesiji. Temu cvetju so kakor brezovim vejam, odnosno sloh lesu, ki je bil uporabljen za okrasitev poti, pripisovali čudodelno moč. Predvsem so verovali, da ta les lahko prežene hudo uro. Značilno je, da so to moč pripisovali tudi na cvetno nedeljo blagoslovljenemu lesu, »butaricam«. Kakor les butaric, tak oso tudi telovske brezove veje sežigali ob bližajoči se hudi uri. Tudi v tem se kaže skrivna ostanek poganjskega verovanja, češ, to sežiganje spominja na žgalni dar nekdanjega malikovalstva. Navratil je zapisal, da so v Velikih Laščah in v nekaterih drugih krajih s am o gospodinje lomile vejice od brez, postavljenih na telovo pri cerkvi, odnosno v sami cerkvi. Te vejice so potem zasajale na njivah, in sicer na vsakem oglu po eno. Verovali so, da se tako prenese blagoslov na njive ter da ujme prizanesajo pridelkom. Mislili so, da se prime blagoslov, ko nosijo Boga v procesiji, tudi dreves, in sicer tudi oni pri cerkvi, ne le v sami cerkvi. V Hinjah pri Žužemberku pa so nosile gospodinje popodne na njive veje telovskih brez, da bi pridelkom ne škodovala miši. Tudi pri Hrvatih starovercih je bila živa vera, da veje, ki se jih je prijel telovski blagoslov, varujejo pridelke pred škodljivci.

Običaji pri drugih narodih

Na telovo nosijo Ukrajinci vence cvetja k blagoslovu v cerkev. Te blagoslovljene rastline potem uporabljajo za zdravljenje. Običaj je povsem podoben blagoslovljanju cvetja ob kresu pri St. Janžu na Dravskem polju. — Tudi na Češkem so prejšnje čase verovali v skrivnostno moč blagoslovljenih telovskih vej. Gospodinje in dekleta so si prizadevale, da bi si prisvojile čim več telovskih vej in zlasti so po-

segale po večjih vejah, ker so verovali, da bo zrastle tako velik lan, kakor so velike veje, če jih postavijo na njivi. Verovali so tudi, da blagoslovljeni venci, ki so krastili poti in oltarje pri procesiji, odvrčajo strela od hiše. Nemci so pa pripisovali to skrivnostno moč vejicam, ki so jih zatikali med okna kakor pri nas »ivanjske rože«. — Na Poljskem so v nekaterih krajih na telovo blagoslovljali v cerkvi jelševino in lipovino, to se pravi, s temi vejami kraste cerkev kakor pri nas z brezovimi. Ljudje lomijo te veje in jih odnašajo domov, da jih potem postavljajo na njivah, in sicer med razgore v zelniku, da je zelje obvarovano mrčesa. Veje postavljajo tudi med konopljico, da bi bolje rasla. Tudi Poljaki na Poznanjskem kakor Ukrajinci nosijo na telovo k blagoslovu razna zelišča, ki jih potem uporabljajo za zdravlila. — V Nemčiji so duhovniki tudi blagoslovljali ob telovem, ko so rastline na polju na višku rasti, cvetice in zelišča ne. Prav tako je bil med Nemci razširjen običaj, da so vtikali telovske brezove veje na njivah med lan.

Nekdaj so praznovali binkošti 8 dni

Kako slovesno so praznovali nekdanje cerkvene praznike, ki se vrste spomladi, spoznamo že iz tega, da so v davni praznovali binkošti po 8 do 9 dni. Praznovali so pa v pravem pomenu besede. Med praznovanje je tudi spadalo, da se ni smel nihče postiti. Niti molili niso kleče med praznovanjem. Leta 1094 je sklenil cerkveni zbor, da ostanejo binkoštni prazniki samo nedelja, ponedeljek in torek. V srednjem veku so opustili še praznovanje torka, dandanes pa ni več praznik tudi ponedeljek. Ze iz tega lahko sklepamo, da je bilo tudi telovo v starih časih posebno slovesen praznik. Njegovo slovesnost je povzdigovala še zunanja vznesenost, ki je imela tudi precej teatralnega na sebi. Pri procesijah so nastopali v tistih časih člani bratovščin, pripadniki raznih stanov z nekimi posebnimi ponosom ter s samozvestjo. Nastopali so pa tudi člani drugih organiziranih skupin, n. pr. meščanske garde, ki so še posebno povzdignili na zunaj slovesnost, saj so tudi streljali pri blagoslovih. Hiše so bile okrašene, kakor da se mesto obiskal sam cesar. Raz oken so se spuščale dragocene preproge in bogate kite cvetja. Na oknih so gorele sveče. Po ulicah, kjer se je pomikala procesija, je bilo poslano s cvetjem. Sprito tako praznične vznesenosti je bilo vse prebivalstvo pod vplivom ter vtisom velikega praznika. — Tudi dandanes je ostalo v praznovanju telovega še mnogo nekdanje prazničnosti, tako da je telovo eden najlepših pomladanskih praznikov. Pravimo pomladnih, ker ga navadno praznujemo spomladi; ker pa je bila letos izredno pozno velika noč, praznujemo telovo poleti.

Naročnikom, Dobro knjige' na Hrvatskem

Te dni bodo naročniki DK v Nezavisni Državi Hrvatski dobili oba dela slovitega romana »DEŽEVJE JE PRISLO«. Ta napeti roman o sodobni Indiji je naletel med čitatelji v Ljubljani in Ljubljanski pokrajini na nedeljno priznanje. Trdno upamo, da bodo v polni meri zadovoljni z njim tudi naročniki DK na Hrvatskem.

Ta mesec bo kot naslednji roman v zbirki »Dobri knjige« izšlo delo znane in priljubljene italijanske pisateljice Albe de Cespedes »NAZAJ NI POTI« (»Nihče se ne vrne«). Roman obravnava v nadvse zanimivi obliki probleme sodobnega življenja in ga štejejo med največje uspehe italijanskega knjižnega trga v zadnjih letih.

V juliju, avgustu in septembru bodo izšla v »Dobri knjige« naslednja dela:

Pearl S. Buck: »VZHOD IN ZAPAD«. Je to izpoved mlade Kitajke, ki nam odpira pogled v kitajsko življenje in opisuje dramatično borbo med evropsko in staro kitajsko civilizacijo.

Paul de Kruif: »BORCI PROTI SMRTI«. Ta zgodba o velikih medicinskih odkritjih človeštva prekaša po svoji zanimivosti in napetosti sleherni roman.

Luigi Pirandello: »POKOJNI MATIJA PASCAL«. Roman spada med najboljše dela slavnega italijanskega pisatelja, čigar duhovitost in sijajne pisateljske vrline so znane našem občinstvu že tudi iz njegovih odrskih del.

Naročnike za zbirko »Dobro knjige«, v kateri izide vsak mesec po en izvršten roman, sprejema v Nezavisni Državi Hrvatski tvrdka »PRESS-IMPORT«, ZAGREB, KATANCICEVA 3. Naročnina za ŠEST romanov znaša 360 kun.

Zmaga nad bolečinami

Pred 140 leti je lekarniški pomočnik Sertürner odkril morfij

Dvorni lekarnar Cramer iz Padeborna je majal z glavno, kadar je videl svojega mladega pomočnika Adama Sertürnerja, kako je v večernih urah študiral in delal poskuse. Mladenček je pridno delal poskuse skozi dve leti, da bi našel uspavalno sredstvo. Toda vse delo in prizadevanje se je zdelo zaman. Sertürner je prečul mnogo noči in končno se je lotil zadnjega poskusa. Če bi se mu bil izjalovil še ta, bi bil opustil svoje prizadevanje. Za poskuse mu je služil pes in on mu je prinesel srečo. V noči od 5. in 6. junij 1803. je odkril Adam Sertürner, ki je 19. junija istega leta izpolnil šele 20 leto, uspavalno sredstvo v opiju, morfij, ki naj bi premagal bolečine.

V tisti noči je bilo storjeno delo, ki je dalo človeštvu novo učinkovito orodje proti telesnim bolečinam. Toda svet ni ničesar vedel o odkritju neznanega nemškega lekarniškega pomočnika. Medicinska veda mu je zamolčala to važno odkritje in tudi ime Adama Sertürnerja. Ona namreč ni verjela, da bi mogel odkriti skromen mladenček brez akademske izobrazbe sredstvo, ki so ga iskali učenjaki zaman skozi stoletja. Zasmehovali so ga, češ, da je šarlatan, zamerili so mu, da se sploh vmešava v področje znanosti in niti potrudili se niso, da bi resno preizkusili in proučili Sertürnerjeve poskuse. Vse to pa mladenčič ni motilo. Pogumno je nadaljeval svoje delo in končno je dosegel svoj cilj.

Toda minilo je še 14 let preden je prodrl Sertürnerjevo odkritje v javnost in našlo zaslužno priznanje. Dolga leta so strokovni listi in revije trdovratno zapirali stolpce neizobraženemu samouku, kakor so imenovali Sertürnerja. Končno se mu je pa posrečilo l. 1817 objaviti v neki reviji za fiziko prvo vest o svojem odkritju. Tako je vzbudil tudi zanimanje javnosti in tudi znanstvenega sveta za svoj morfij. Goethe je bral Sertürnerjevo razpravo »O morfiju«. Poročal je na nji na seji odbora društva za mineralogijo in predlagal je, naj bi imenovali mladega znanstvenika za rednega člana. Predlog je bil sprejet.

Goethe je pa storil še več. Na filozofski fakulteti univerze v Jeni je izjavil, da gre zmagovalcem nad bolečinami javna počastitev in da je v polni meri zaslužil imenovanje za častnega doktorja filozofije. Med prisotnimi znanstveniki je bilo mnogo takih, ki so majali z glavami nad Goethejevimi besedami, toda predlog je prodrl in dotle v znanstvenem svetu nepriznani Sertürner je dobil za svoje delo najlepše priznanje. Toda oficijelna znanost se kljub temu ni mogla sprijazniti z morfijem. Češ, ko je Sertürner 20. februarja 1841. umrl mu je tudi znanstveni svet priznal čast, da je kot prvi premagal telesne bolečine. Za to priznanje so bila pa potrebna skoraj štiri desetletja.

Gozdovi dajejo že gobe

Največ je zdaj v gozdovih borovnic, a nabiralcu naletijo tudi na gobe, ki jih pa zdaj še ni naprodaj na trgu

Ljubljana, 23. junija.

Zdaj lahko govorimo o pravi poplavi borovnic na živliskem trgu. Pred tedni so bile borovnice še redkost na trgu in marsikdo se je bal, da jih tudi letos ne bo naprodaj več kakor lani. Toda čim je ta črna mana začela bolj zoreti, so gozdove napolnile trume nabiralcev, kakor da so se organizirali pri delu, da ni mogel več ostati nedotaknjen noben grmiček borovnic. Dan za dnem se zgrinjajo v gozdovih množice nabiralcev, sad njihovega dela je pa razstavljen na živliskem trgu. Šele zdaj smo bolj spoznali, kakšno bogastvo krijejo gozdovi že samo v borovnicah. Na prvi pogled so ljubljanski gozdovi majhni, po tem pa, koliko borovnic so nam dali že doslej, so res pragozdovi. Sicer na trgu niso naprodaj le borovnice ljubljanskih gozdov, temveč tudi okoliških, vendar imata pri tem glavni delež Golovec in Rožnik. Zdaj se pa v gozdovih že zelo pozna, da so nabiralec več dni pri neprestanem delu, tako da naši gozdovi poslej ne bodo več tako radodarni.

Toda naši gozdovi dajejo vse leto; če ne drugega pa suhljad, Sicer pa nekateri tudi jemljejo od gozdov, ne da bi jim kdo dajal. Borovnice so v resnici pravi dar, ker je nabiranje povsem svobodno. Zdaj bi morali biti zadovoljni že samo s tem darom; toda gozdovi so nam začeli ponujati tudi že gobe. Ko ne bo več borovnic, bomo obiskovali gozdove zaradi gob, a že zdaj se nekateri vesele kostanj, ker so kostanjev tako obilno začveteli te dni.

Pred dnevi so nas okoličani, ki so stikali za gobami na Golovcu, presenetili že s celimi košarami kraznih gobanov (»jurčkov«). Ob tem času navadno še ni letnih gobanov, vsaj toliko ne. Posamezne gobane so naši gobarji letos našli že v prvi polovici maja. Da se je letos tako zgodaj začel čas, si razlagajo z zgodnjo pomladjo. Baje je tudi junjsko deževje precej pripomoglo, če že rase toliko gob. Pravimo: »tol'kor«, a s tem ni rečeno, da se zdaj gobe ponujajo v naših gozdovih na vsakem koraku. Poleti ni nikdar toliko gob kakor jeseni. Zato je tudi razumljivo, da gobarji zdaj ne ponujajo gob na trgu. Nekateri prodajajo gobe neposredno svojim stalnim ali drugim dobrim kupcem.

Ljubljanski gobarji, ki so se tako pomnožili zadnja leta, pa ne stikajo v gozdovih le za gobami, ki so sicer v splošnem najbolj priljubljeni, temveč tudi za številnimi drugimi užitimi gobami, ki so tudi že začele rasti. Posebno mnogo je že nekaj časa bisernic, ki tudi navadno rasejo boljše jeseni. Pojavile so se tudi že prve užitne gobolice. Novinci pa morajo biti zdaj zelo previdni, ker rase mnogo strupenega kukmaka, zelenega, ki je na pogled tako vabljiva goba in sicer nič na nji ne izdaja laiku, da je strupena. Teh gob tudi ni navadno toliko ob tem času kakor zdaj. Ne-

kaj nenavadnega je, da so začele rasti nekatere gobe, ki se njih čas začne šele jeseni. Kakšna pa bo gobja letina, zdaj še ne moremo soditi.

Včeraj je nabiralec borovnic prestrašila nevihta, tako da so zgodaj opustili nabiranje. Zato je bila menda tudi danes večja gneča pri prodajalcih na trgu; blaga je bilo manj kakor prejšnje dni. Sicer pa, kakor rečeno, poslej ne bo več toliko borovnic, ker so jih mnogo že pobrali. Poleg borovnic je bilo naprodaj davi tudi malo domačih češenj.

Dobro so bili založeni branjevalci. Največ so imeli uvoženega stročjega fižola, ki smo ga tako težko pričakovali. Zdaj ga je toliko, da ga ne bodo tako lahko razprodali. Razen stročjega fižola je bilo naprodaj še mnogo lepih zeljnatih glav. Nekaj več kakor prejšnje tržne dni je bilo danes tudi kumar in precej uvožene čebule, tako da je zdaj dovolj domače in uvožene čebule. Danes ni tudi primanjkovalo domače cvetače. Kakor vselej zadnje čase je seveda prevladovala glavnata salata, ki je je naprodaj dovolj tudi pri branjevalcih, ne le na zelenjadnem trgu pri zelenjadnicah. Z razmerami na zelenjadnem trgu so gospodinje zdaj lahko zadovoljne, pač si pa žele, da bi bilo naprodaj več domačega graha.

Nemška zdravila za Rumunijo

Rumunsko ministrstvo narodnega zdravja je bilo pooblašeno za nakup zdravil, obvez, instrumentov, rentgenskih aparatov in druge opreme za rumunske bolnice in sicer za 400 milijonov lej. Zdravstvene potrebine bodo kupljene v Nemčiji in v Rumunijo bodo uvožene brez carine. Komisija, ki ji je bil poverjen nakup, odpotuje tudi na Holandsko ali Dansko, kjer bo kupila opremo za tvornice insulina. Poleg tega se bo pa informirala o možnosti nakupa sanitetnega materiala v Švici, Španiji, Portugalski in Švedski.

Pegasti legar v Turčiji

Pegasti legar se je razširil iz Istanbula na neko vas pri Brusu na južni marmarski obali. Vas so izolirali in temeljito razkužili. V Istanbulu oblasti strogo nadzorujejo trgovino s starimi oblekami, ki je praktično sploh prepovedana. Zdravstveni ukrepi zahtevajo visoke stroške in zato bo morala mestna občina najti nove vir dohodkov. V južni Anatoliji epidemija pegastega legarja pojema. V Adani zadnje dni ni bilo nobenega novega primera.

Naročite se na romane DOBRE KNJIGE

Kako so oživelili mamuta

Izkopavanje pomembne najdbe — Kako so ravnali z mamutovimi kostmi

V prvem članku smo opisali, kako je prišlo do izkopavanja mamutovega okostja v Nevljah pri Kamniku in da je bila odkrita pomembna paleolitska postaja; skušali smo opozoriti na velik pomen znanstvenega dela v zvezi z odkritimi ostanke »predpotopne živali« ter povedati, da gre za mnogo več kakor le za mamutovo okostje. Znanstvenik ni delal enostransko, temveč je posvetil vsem strokam proučevanja sledov davnega življenja resno pozornost in v ta namen je tudi organiziral izkopavanje tako, da je bilo zbrano vse potrebno gradivo za obsežno raziskovanje, ki še ni končano in ki bodo njegovi izsledki še objavljeni ter ocenjeni v znanstvenih publikacijah. Ljudi predvsem zanima mamut, ki ga zdaj hodijo občudovati v muzej. Naj torej predvsem povem, kako so ga odkopavali in kako so ga potem postavili na noge.

Izkopavali so le nekaj tednov

Ko bi izkopavanje ne bilo organizirano tako smotno, bi ne mogli zbrati v sorazmerno izredno kratkem času toliko gradiva. Kopati so začeli 17. marca 1938 in že isti dan so odkrili dragoceno kamnito rezilce, praskalce, s čimer je bila odkrita prva paleolitska postaja pri nas. Kopali so le do 30. marca, nakar so morali ustaviti delo zaradi regulacijskih del. 4. aprila so se zopet lotili kopanja, a 7. aprila je bilo delo ustavljeno. Znanstvenik je poskrbel, da bo kadar koli zopet močeno nadaljnje raziskovanje neveljskega paleolitskega najdišča s točnim opisom terena ob ustavitvi dela.

Kako so izkopavali kosti

Pri izkopavanju fosilnih kosti je bila potrebna posebna previdnost. Povedali smo že, da so najprej odkopali plasti nad plastjo, ki je vsebovala mamutove kosti, ne da bi takoj prekopavali tudi to plast. Pazili so, da bi kostem ne škodoval zrak ter da bi se med izkopavanjem preveč ne posušile. Zato so kopali z vso previdnostjo le do njih in zalitili s zemeljsko plastjo, dokler se niso lotili samega izkopavanja. Kakor rečeno, je bilo treba najprej ugotoviti točno lego ter kraj vsake kosti in v ta namen so najdišče razdelili na kvadratno mrežo na polja podobno kakor kor na šahovnici. Vsaka kost je bila označena s številko. Načrt mreže je točen zemljevid najdišča, ki točno kaže, kako je ležalo mamutovo okostje ter v kakšni medsebojni legi so bile posamezne kosti. Ko so se lotili samega izkopavanja, je bilo treba paziti na nešteto stvari. Najpomembnejša je bila seveda ugotovitev, do kam sega fosilni horizont, to se pravi, do kam se razteza v vodoravni ravnini in do kam v globino. Povedali smo, da so se pri odkrivanju fosilnega horizonta ozirali predvsem na viviantne znake, na barvo plasti. Šele, ko je bila odkrita vsaj v glavnem vse ploskev horizonta, so jo lah korazdelili na mrežo in začeli izkopavati posamezne kosti, pri čemur so morali biti še posebno previdni že sam nepreviden zamah ali nespreten gib bi lahko povzročil nepopravljivo škodo. Čim se je kost prikažala na svetlo, četudi samo delno — kajti velike kosti so med odkopavanjem štrlele iz zemlje, delno pa so bile še

v nji — jo je bilo treba takoj zaviti in zavarovati pred škodljivimi zunanji vplivi. Najprej so jo ovili s svilenim papirjem, ne da bi odstranili zemljo, ki se je držala, saj je bila tudi ta zemlja za znanstvenika dragocena. Sam papir bi seveda ne mogel dovolj zavarovati; bil je samo pripomoček za pravi ovij. Kost so potem še ovili z juto in ta ovij zalili z mavcem. Tako je bila kost z gradivom vred, ki se je je držalo, zavarovana, da se ni moglo nič pokvariti in izgubiti. Pri večjih kosteh, n. pr. pri oklu, bi bil ta ovij še premalo, ker bi ne mogli preprečiti, da bi se kost ne prelomila ali zvila, zato je bilo treba večje kosti še posebej okrepiti. To so naredili tako: na notranji ovij so pritrdili opaž iz furnirja, okrepiljen (armiran) z železnimi palicami. Opaž so ovili z juto in zalili z mavcem. To delo je bilo tem bolj kočljivo, kajti posamezne kosti je bilo treba opaziti, oviti ter zaliti z mavcem, ko so še delno tičale v zemlji. Šele, ko je bil odkopan del kosti dobo zavarovan, so lahko nadaljevali odkopavanje.

Dragoceno gradivo prepeljano v Ljubljano

Tako temeljito zavarovane kosti pred poškodbami so bile končno zbrane in pazljivo so jih naložili na tovorni avtomobil ter odpeljali v Ljubljano. Pravo znanstveno delo se je začelo šele v znanstvenikovem laboratoriju. Predvsem je bilo treba pazljivo ravnati s pridobljenim gradivom. Z enako previdnostjo, kakor so na najdišču ovijali ter zapirali kosti, je bilo treba doma, v muzeju, odvit. Previdno so odstranili ovij, ki se je lepo odlučilo, ne da bi bila kaj poškodovana njegova dragocena vsebina. Zdaj je bil na kosteh glavnati pesek že suh ter strjen. Z največjo pazljivostjo so ga odstranili s kosti, ga razmočili in izprali z vodo skozi več sit, do najfinejšega. To delo nam postane razumljivo šele, ko nam znanstvenik pove, kaj vse so našli v zemlji, držeči se kosti: številne kamenine in rudnine, semena pravega rastlina, igle dihalnih glavcev (ledene dobe), zobne malih glodalcev in druge dragocene ostaline življenja davnine, kar vse je prava čitanka za znanstvenika o življenju zdavnaj minilih dob. V pridobljenem glinastem pesku, ki se je držal kosti so tudi iskali kamnito orodje, artefakte, čemu, se ne smete čuditi, saj smo v prvem članku povedali, da je najdeno kamnito rezilce in pičle 3 cm dolgo. Da so pa sprano zemljo res temeljito pregledali, niso bile dovolj le oči; vse je šlo pod mikroskop.

Kako so ravnali s kostmi

Posebno skrb so seveda posvetili tudi kostem. Ko so jih temeljito očistili, jih je bilo treba utrditi, pripraviti, da jim ne more škodovati zrak ter da so odporne proti bakterijam. Preprijeli so jih s klejem, ki so ga kosti močno vsrkavale. Da so se kosti kolikor močnejše dobro prepojele s klejem, so jih tudi segrevali. Potem so jih še preveželi s parafinom in končno položili s pokostom (lakom). Tako so bile kosti pripravljene za razstavo v muzeju. Toda začasno so jih shranili v kleti, ker ni bilo kredita.

Kako so postavili mamuta na noge

Muzej je torej dobil kosti mamuta, ki so imele poslednjo vrednost le za znanstvenika; laiki bi ne mogli videti v kosteh »kaj posebnega«, četudi bi bile razstavljene v omarah. Napisi bi jih morali opozarjati, za kaj prav za prav gre. Naš znanstvenik nam je pa hotel pokazati mamuta čim bolj nazorno ter tako obogatiti muzej s posebnim privlačnostjo. Ni mnogo tako malih muzejev, kakršen je naš, ki bi se lahko ponasli s takšno znamenitostjo. V resnici pa sploh ni muzeja, kjer bi postavili mamuta na noge iz sorazmerno skromnih ostankov kakor pri nas. Prvič je bila pri tej priliki pri sestavljanju mamuta uporabljena metoda prof. dr. Kosa. Način rekonstrukcije okostja predpotopnih živali, kakršen je uporabljen pri mamutu, je odkril naš znanstvenik, ko je sestavljal okostje jamskega medveda. S pomočjo okovja, odnosno železnega ogrodja po tem načinu vstavljajo posamezne kosti v pravilno lego, kamor pač spadajo v naravnih konturah okostja. Kjer je manjkalo del okostja, je sliko dopolnjeval obris okovja. Sestavljanje pomanjkljivega okostja pa seveda ni tako preprosto, kakor se morda zdaj komu zdi, ko mamut stoji pred njim. Več mesecev dela se skriva v tem; izdelovanje ogrodja so oddali ključavničarskemu podjetju (Weibel). To delo je bilo zelo kočljivo ter precizno. Delavci so delali neprestano pod nadzorstvom znanstvenika. Lahko rečemo, da je mamut »rasel«. Marsikaj je bilo treba med delom spremeniti, da so bile dosežene povsod pravilne mere in sorazmerje med posameznimi kostmi, da so ustvarili povsem naravne oblike ogrodja, v legi ter drži okostja v življenju. V ta namen so uporabljali fotografije okostij mamuta iz drugih muzejev, da so lahko narisali dober načrt in okostje pravilno rekonstruirali. Mamut je »rasel« od spodaj navzgor. V muzeju so imeli kovadljo, kjer so avtogeno varili okovje, sestavljali ter po potrebi preurejali ogrodje. Težko je kratko opisati vse delo, ki je trajalo dolge mesece in ki se je začelo jeseni 1941. Sad tega dela je zdaj mamut v svoji veličastni ogromnosti v nazornosti v muzeju. Postavili so ga na noge, reči smemo, da je oživel; oživel je za laika in znanost. — Raziskovalno delo pa tiho nadaljujejo v znanstvenem laboratoriju: raziskujejo gradivo posameznih plasti mamutovega najdišča in odkrivajo, urejajo ter ocenjujejo sledove rastlinskega življenja pred približno 20.000 leti. Odpre se ti čudovito pogled, kar pač ni dano vsakemu smrtniku, ko stopiš k mikroskopu, kjer dela prof. Budnarjeva: zazreš pešod drevesa, ki je raslo pred tisočletji; še bolj čudovita je rastlinska dilačica iz tiste dobe. In koliko lepote se odkriva v vsem tem, v čudovitih stvaritvah narave, v lesnih stanicah v davni živih dreves! Z nemim spoštovanjem začneš gledati na vzvišeno znanstvenikovo delo in presunjen zapuščas njegov laboratorij.

REPTIL

Učitelj: — Reptilje so živali, ki se plazijo po zemlji. Kdo mi ve nazvati eno take žival?

Jurček veselo: — Šaz vem, gospod učitelj! Moja sestra.

Spopad Avstrijcev in Francozov v Ljubljani

27. junija 1. 1809 — Avstrijci so vdrl v mesto, ki je bilo v rokah Francozov, ponoči

V članku o ljubljanskih majniških dogodkih leta 1809 smo opisali, kako so Francozi zavzeli Ljubljano skoraj brez boja, kar je bila v glavnem »zasluga« avstrijskega poveljnika v Ljubljani Montetle, eden glavnih krivcev je pa bil tudi ban Gyulay, vrhovni poveljnik avstrijske armade, ki se je umaknila na Dolenjsko ter prepustila slabo ljubljansko posadko povsem svoji usodi. Avstrijska vojska bi se lahko ostala v zvezi z ljubljansko posadko, če bi pa že ne kazalo drugega, bi se ljubljanski branilci umaknili iz mesta na dolenjsko stran, ki je bila tik do predaje še odprta. Ljubljana je padla v roke Francozom skoraj brez žrtev. Če bi ljubljanska obramba vzdržala samo še nekaj ur, bi velik del francoskih čet zapustil ljubljansko okolico in kar bi še ostalo francoskih oddelkov, bi sploh ne mislili na napad na ljubljansko trdnjavo. Povedali smo tudi, da je moral francoski poveljnik Macdonald neposredno po padcu Ljubljane odrediti s svojo armado na štajersko in da je v Ljubljani pustil še mnogo slabšo posadko od prejšnje avstrijske, saj je štela le 500 mož.

Gyulayevi načrti

Ko so Francozi odrinili na sever in so pustili zavojevano Kranjsko skoraj brez vojaštva, se je nudila avstrijski armadi na Hrvaškem in Dolenjskem najlepša prilika, da začne vzemirjati Francoze za njihovim hrbtom. Kakor smo povedali v prejšnjem članku, je Gyulay zbral za silo oboroženo vstaško vojsko na Hrvaškem. Štela je 11.500 mož. S to armado, ki sicer od nje ni bilo mogoče pričakovati kaj posebnega, bi bilo vendar mogoče obnoviti vojskovanje na Kranjskem. Gyulay se je lahko oprjel v glavnem enega dveh načrtov: bodisi da se vrne v Ljubljano skozi Trebnje in Novo mesto, zavzame slabo zavarovano trdnjavo ter napade za hrbtom Macdonaldovo armado, ki je bila na pohodu proti Gradcu, ali pa preseka pot Marmontovi armadi, ki je bila na pohodu iz Dalmacije proti Kranjski. Gyulay se je odločil za napad na Ljubljano.

Na polževskem pohodu...

Gyulay se je pa tudi v tem primeru izkazal kot velika neroda. Najprej je poslal nekaj čet s Hrvaškega za okrepitev Novega mesta, a te čete so napredovale tako počasi, da so bile šele pri Samoboru, ko je bil Marmont oddaljen šele za dnevni pohod od Ljubljane. Gyulay se je prejšnovečer v Gradcu o svojih načrtih in pri tem je potratil mnogo časa, medtem je pa Marmont nastopal s hitrostjo, ki je bila odlika Napoleonove vojske. Marmont je odrinil 3. maja iz Fiume, 3. junija je pa bil že v Ljubljani. Naloga Marmontovih oddelkov je bila, zapreti pot četam Chastelerja, prodirajočim s Tirolskega, da bi se prebile do armade nadvojvode Ivana. Ta naloga ni bila lahka, zlasti se ob nasprotujočih si vesteh o gibanju avstrijskih oddelkov, tako da so se morale francoske čete manevrirati ter ter spreminjati smer pohoda. Pri tem se je vojaštvo zelo utrudilo. Chasteler se je prebil skozi Koroško na štajersko do Celja. Medtem je Marmont prejel povelje, naj ostane v Ljubljani, ker je bilo treba zavarovati zadleje Trieste in italijanski mej.

Du Montetov guverilski oddelek

Pri Novem mestu se je tedaj mudil Du Montet, major, s svojim guverilskim oddelkom, delom Gyulayeve vojske, sestavljenim iz dveh čet »Simbschene«, 6 čet hrvaških domobrancev, granicarske čete in 3 čet četrte notranjeavstrijske »Freibataljone«, 2 eskadronov Frimontovih huzarjev in dvema topovima. Naloga Du Montetovega odreda je bila opazovati dogodeke pri Ljubljani, a naj bi delal tudi čim več hrupa. Če bi ga napadli Francozi z močnejšimi oddelki, bi se naj umaknil proti Brezicam, kjer je bilo jedro Gyulayeve vojske. Ko je Gyulay prejel ponovno potrdilo vesti, kako slaba je francoska posadka v Ljubljani, je zapovedal Du Montetu, naj poskuša vdreti v mesto. Sprevideli smo, da so Francozi zasedli Ljubljano brez težav, a iz tega ne smemo sklepati, da je bilo prav tako lahko izvesti avstrijski načrt, kako bi napadli Ljubljano. Predvsem je treba upoštevati, da so Francozi znatno izboljšali ljubljanske utrdbe. Ni jim pa kazalo držati tudi golovskih utrdb, ker niso imeli toliko moštva, da bi ga delili na dve trdnjavi, za-

to so golovške utrdbe porušili. Francozi so se zavedali, da se morajo bati nenadnega avstrijskega napada, kajti avstrijske patrulje so predirale do samega mesta. Zaradi tega so bili potrebni primerni varnostni ukrepi. Francozi so pregradili pristope na Grad. Posebno dobro je pa bilo treba zavarovati poljansko stran, odkoder je bil lažji pristop do mesta, zato so postavili počez Poljan palisade. Pri vsej previdnosti so pa napravili napako, da ni bilo vse vojaštvo na Gradu; del vojaštva je ostal v mestu. Konjenica je ostala v predmestju. Du Montet je bil dobro poučen o razmerah v mestu in svoj načrt je oprl na napako Francozov, da so pustili del posadke v mestu; nameraval je nenadno napasti zunaj Gradu nastanjene čete tako da bi grajska posadka močno oslabela in bi bilo mogoče obkoliti Grad, potem ga v naskoku zavzeti.

Napad na Ljubljano

Napad na Ljubljano je bil določen na noč 27. junija. Avstrijci so nastopili proti mestu v štirih kolonah. Da bi se pregradaj ne izdali s streljanjem, je bilo prepovedano nabiti puške. Prvi oddelek se je pomikal pod vodstvom Du Monteta po Sv. Petra cesti, drugi oddelek pod vodstvom stotnika Ballerinija po Poljanski cesti. Tretji oddelek je vodil stotnik Colson po Karloški cesti, kjer so Francozi stražili karloški most, zato je bila potrebna posebna previdnost. Četrti oddelek pod vodstvom stotnika Francolinija je pa prodiral v mesto — po vodi, priplul je s čolni po Ljubljani in se izkrcal na Bregu.

Francozi so bili čuječi

Čeprav so Avstrijci prihajali z največjo previdnostjo, so vendar Francozi precej zgodaj opazili njihov prihod, kajti ko je Ballerinijev oddelek naskočil na Poljanah nastanjeno konjenico, so se francoski konjeniki že zbirali. Avstrijci so se vrgli z bajoneti na jezdece, jih nekaj vrgli raz konj, številne so pa ujeli. Vendar je nekaj konjenikov ušlo in oddirjali so proti špitalskemu mostu (kjer je zdaj trimostje). Onkraj mostu jim je pretila revarnost, da padejo v roke Du Montetovemu oddelku, ki se je bližal mostu po Sv. Petra cesti, zato so je popihali po sedanji Prešernovi ulici. Pri Slonu, pred sedanjo glavno pošto, so se uprli zasledovalcem, a so se morali kmalu umakniti po Dunajski cesti, vendar so bili v obupnem položaju, kajti medtem je del Du Montetovega oddelka prodiral po Kolodvorski in Dalmatinovi ulici ter jim presekal pot, tako da se je nekaterim posrečilo pbeegniti na Gorenjsko.

Avstrijci v mestu

Prvi je prodiral v samo mesto, na Stari trg, Du Motet z 20 huzarji. Ustavili so se pred pregrado v Florijanski ulici. Upal je, da si bo z nenadnim napadom izsilil pristop na Grad, a Francozi so bili že pripravljeni za pregrado. General Quétdar, poveljnik francoske posadke, je postal pozoren spriči močnega streljanja v karloškem predmestju. Stanoval je na Mestnem trgu in po strmem pobočju za hišami se je s pomočjo lestve naglo povzpela na Grad in alarmiral posadko s tremi strelji. Ti strelji so alarmirali tudi francoske oddelke, ki so se tedaj mudili v Gradišču in ki so spremljali prevoz streliva v Ljubljano; takoj so pohiteli proti Gradu. Pri čevljarskem mostu so trčili na Francolinijev oddelek, ko so se skušali prebiti po Starem trgu na Grad, a pri hiši št. 11 so zagledali konjeniški oddelek Du Monteta, ki se je hotel umakniti čez čevljarski most. Du Montet se je naglo odločil ter se pogumno vrgel na sovražnika. Kako bi se iztekel neenak boj za avstrijske huzarje, je težko reči, a kmalu sta tja prihiteli dve četi »Simbschene«, pehota Ballerinijevega oddelka, ki je naskočil poljanske palisade, čim je pregnal francosko konjenico, potem pa je pohitel proti Staremu trgu. Tako je bil Grad obkoljen od vseh strani. Kar je bilo branilcev zunaj obkoljenega Gradu, so se morali predati. Ista usoda je doletela tudi branilce karlovskega mostu. Ujetih je bilo 25 francoskih častnikov in 125 vojakov, mrtvih in ranjenih pa je bilo približno dvakrat več. Avstrijci so po tej zmagi postavili (bivakirali) na Mestnem trgu in taborniki so pri vseh dohodih na Grad močno stražili. Proti izpadu so se zavarovali v več ulicah s pregradami iz sodov, napolnjenih z obtežilom. Ena takšnih pregrad se je vlekla od škofjskega dvorca do nasprotne hiše in tako zapirala dohod od vzhoda, z drugo pregrado so zaprli Stari trg, s tretjo čevljarski most in s četrto špitalski most. Avstrijci so tako oblegali Grad še 28. junija ves dan. Zahtevali so predajo francoske posadke, a Quétdar je na to odgovoril s tem, da je dal streljati na slehernega Avstrijca, ki se je pokazal izza hiš ali kjer koli že — ne le s puškami, temveč celo s topovi. Meščani so poslali civilnega odposlanca na Grad, a Francozi ga niso hoteli sprejeti. Tedaj je bilo na Gradu 60 topov in meščanom ni bilo lahko pri srcu. Quétdar je celo grozil, da bo zažgal mesto s streljanjem, ker je sumil, da so bili meščani dogovorjeni z napadalci. To je meščane tako prestrašilo, da so zaprosili Du Monteta, naj zapusti mesto. Avstrijci so odrinili iz Ljubljane ponoči 29. junija. Pri svojem izletu v Ljubljano niso izgubili nobenega moža. — Da bi meščani posled ne gojili preveč simpatij z Avstrijci, so Francozi, ko so dne 29. junija ob 6. zopet zasedli mesto, odvedli kot talca na Grad okrožnega načelnika in deželnega predsednika. Sledili so še drugi varnostni ukrepi, o čemur se bomo pogovorili ob drugi priliki.

Strokovni delavci v Rumuniji

Iz poročila ministra za delo Danulesca državnemu vodji je razvidno kaj je bilo mogoče storiti navzlic vojni v pogledu izobrazbe strokovnega delavstva in izločitve židov iz rumunskega gospodarstva. Od novembra 1941. ko je bil objavljen zakon o rumunizaciji se je zmanjšalo število židovskih nameščencev od 23.225 (proti 210.471 nameščencev arijske krvi) na 6506, dočim je nameščencev arijske krvi zdaj 214.016. Poročilo podrobno omenja prizadevanje ministrstva na polju vzgoje strokovnih delavcev. Organizirane so bile strokovne šole in tečaji za urarje, gozdarje in strojepeške, ustanovljena je bila pa tudi ena tekstilna strokovna šola. Po proučitvi poročila je maršal Antonescu odredil popolno rumunizacijo gospodarskih podjetij. Vsi židje morajo biti izločeni iz rumunskega gospodarstva.

KUPUJTE

edino pri naših
OGRAJEVALCIH

Dotrpel je naš ljubljani sprog, dobri oče, brat in tast, gospod

KIFERLE IVAN

šolski upravitelj v pokoju

v 88. letu starosti, previden s sv. zakramenti.

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v nedeljo, dne 27. junija ob 4. uri popoldne iz kapelice sv. Jožefa na Zahal, na pokopališče k Sv. Križu.

V Ljubljani, dne 25. junija 1943.

Zalujoče rodbine:

KIFERLE, LEVŠTEK, BENKOVIČ,
DEISINGER, BAČINSKY, SZABO

Tudi ženske so iskale zaklade

Sreča in tragedije po pustolovščinah hrepenečih žensk

V vseh časih in vseh delih sveta so moški z menjajočo se srečo iskali zaklade, ki naj bi bili po večkrat zelo domoljivih ustnih izročilih zakopani v zemlji. Pa ne samo moški, temveč tudi pogumne in za pustolovščine navdušene ženske, so iskale zaklade, samo da se o njih malo piše in govori. Naj omenimo samo nekaj takih žensk.

Leta 1920. je dobila Irka Dorothy Warns od kulumbijske vlade dovoljenje izsušiti malo sveto jezerce Guatavita, kjer naj bi ležalo na dnu več zabojev zlatnine in drugih kamnov, torej zaklad neprecenljive vrednosti. Warnsova je ustanovila v ta namen delniško družbo in prevzela vodstvo ekspedicije, ki je jezerce res izsušila. Na dnu so res našli drage kamne vdlane v zlato. Toda vrednost zlata še daleč ni bila tako velika, kakor so upali. Dobiček gelniske družbe je bil neznaten, ker so bili stroški za izsuševanje jezera precej visoki.

Istega leta se je napotila neka francoska ekspedicija na Kokosov otok, da bi poiskala sloveči zaklad, ki naj bi ga bili tam zakopali morskari. Ekspedicija pa ni našla nobenih sledov na zakladu, pač pa je naletela na žalostno odkritje. V nekem

zalivčku so namreč našli napol potopljen parnik Vigiland, ki je bil odplul dve leti prej z osmimi ženskami na krovu iz Mehike in brez sledu izginil. Osem pogumnih in pustolovščin željnih Mehikank je bilo krenilo na Kokosov otok, kjer so hotele poiskati pravični zaklad. Sreča jim pa ni bila mila. Doživele so brodolom in vseh osem je izgubilo življenje.

Pred 25 leti je trdil romanopisec Le Queux, da je našel kraj, kjer naj bi bil Philipp Ash Masters skril bogate zaklade, ukradene iz cerkev. Ženska Alice Doufour je bila tako navdušena za pustolovščine, da je sklenila prepričati se na kraju samem koliko je na tem resnice. Uspeh je prekosil vsako pričakovanje. Doufourjeva je našla več milijonov vredne dragoceneosti. Vse je pa vrnila cerkvam, iz katerih so bile ukradene, ne da bi sama zahtevala le najmanjšo odškodnino ali nagrado.

OTROCI MED SEBOJ

— Kakšna igra pa je to, otroci? — Kupovanje. mama. Ivanka je prodajalka, jaz sem pa mama in kupujem pri nji.

— Kaj je pa Mihcu, da se tako kislo drži? — On je očka in mora plačevati.

ZAHVALA

Vsem, ki ste spremili našo nepozabno teto, gospo

ANTONIJO KREGAR, roj. Zakotnik

na njeni poslednji poti in jo obdali s cvetjem, ki ga je tako ljubila, izrekamo svojo iskreno zahvalo.

Sv. maša zadušnica se bo brala v soboto, dne 10. julija 1943 ob 7. uri v župnijski cerkvi sv. Frančiška v šiški.

Ljubljana, dne 26. junija 1943.

ZALUJOČI OSTALI

Umrli nam je naš predragi oče

IVAN BENČINA

mesar v Dev. Mariji v Polju

Pogreb bo v nedeljo 27. t. m. ob 5. uri popoldne v Dev. Mariji v Polju.

Dev. Marija v Polju, 25. junija 1943.

Zalujoče rodbine:

Benčina, Dornik, Sešek in ostali sorodniki

Umrli nam je naša ljubljena žena, mamica, sestra in tašča, gospa

MALČI SREBOTNJAK-ova

roj. TURK

SOPROGA LESNEGA INDUSTRIJCA

Pogreb bo v nedeljo, dne 27. junija 1943 ob 17. uri na začasno počivališče v Hrvači pri Ribnici.

Ribnica na Dolenjskem, Požarevac, št. Rupert, Maribor, Ljubljana, št. Peter

v Savinjski dolini, dne 25. junija 1943.

IVAN, soprog; BOŽENA, por. ing. DEGEN, hči; VANE, sin; ing. DEGEN, zet; JURIJ TURK, oče; CILKA, sestra — in ostalo sorodstvo

EMILIO SALGARI

KRALJICA KARIBOV

USTOLOVSKI ROMAN

1. poglavje

ČRNI GUSAR

Karibsko morje je burno valovalo. Kakor gore so se gnali njegovi grebeni proti nasipom v Puerto Limonu ter pljuskali ob bregove Nicaragua in Coste Rice.

Dasi sonce še ni bilo zašlo, so nočne sence že legale na zemljo in morje. Luč sveta, ki je malo prej še nalikovala bakrenoredeči plošči, so črni oblaki pogoloma vsi zakrili. Po grozečem licu neba je bilo pričakovati silnega naliva.

Le nekaj čimnarjev in vovjakov maloštevilne španske posadke je bilo ostalo na obali. Kljubovali so rastočemu besu valov, ker so bili na obzorju opazili ladjo, ki je očitno iskala zavetja v malem zalivu.

Ob kakem drugem času se ne bi bil za takšno jadralnico nihče zmenil, a zdaj je bilo leta 1680. Tiste

dni so se španske kolonije ob Mehikiškem zalivu vsakrat na moč vznemirile, kadar se je v daljavi pokazala ladja. Strah pred filibusterskim brodom je bil v groza pred drznimi gusarji s Tortuge sta begala prebivalstvo. Morski razbojniki so venomer križarili ob teh obalah in prežali na trgovske ladje, obtovorjene z zlatom! Če je bila zastava ladje španska, so jo pozdravili glasni vzkliki. Če pa je bila drugačnega barve, se niso ustrašili samo naselniki, ampak tudi vojniki, osiveli v ognju bitke. Plemenite Pierre le Grand, »Železne roke«, Oloneza, Rdečega, Zelenega in Črnega gusarja so pripravljale vse primorje v trepet. Ljudstvo je takrat mislilo, da so filibustirji peklenškega porekla in zaradi tega nepremagljivi.

»Pilarska Matij božja naj nas obvaruje!« je rekel star mornar, kosmat in rjav kakor mešanec, in se prekrizal. »Kdo drug bi se upal jadrati v takem neurju kakor hudičevi sinovi s Tortuge?«

»Pa ste prepričani, da je ladja namenjena v naš pristan?« je vprašal neki narednik.

»I menda! Le pogledjte! Pravkar je zakrenila proti Belemu rtu! Kmalu bo pred Puertom Limonom!«

»Vesta, kaj mislim?« se je zdaj oglašil mlad ribič. »To utegne biti »Folgores«, ladja Črnega gusarja!«

Ob tem imenu so se vsi zgrozili.

»Črni gusar tu? Meša se ti, fantè!« je vzkliknil narednik.

»Verjemite mi! Ko sem pred dvema dnevoma pri otokih Chiriqui zalezoval morskno kravo, sem videl ladjo, ki je plula tod mimo, komaj streljaj ob mo-

jega čolnca. Na krmi se ji je v zlatih črkah bleščalo ime »Folgores!«

»Carramba! Pa nisi nikomur nič povedal!«

»Nisem hotel, da bi se ljudje prestrašili!«

»Ko bi bil znil, bi bili lahko poslali v San Juan po pomoč!«

»Kaj bi nam pomagalo!« se je porogal drug ribič.

»Poznam filibustirje, saj sem se pri Gibraltarju boril proti njim! Poznam Olonezovo brodovje in brodovje Črnega gusarja. Carrai! To so nepremagljivi mornarji, tako vam povem, gospod narednik!«

S temi besedami je naglo odšel. Ko so hoteli drugi ribiči storiti takisto, jih je ustavil star mornar, ki je dotlej z daljnogledom molče opazoval morje.

»Ostanite! Črni gusar ne stori nikomur nič zalega, razen če mu je sovražnik!«

»Kaj veš ti o Črnem gusarju!« se je narednik zarežal.

»Poznam ga. Ladja, ki jo gledamo, je v resnici »Folgores!«

Med tem se je bila ladja približala. Nalikovala je velikanski ptici, ki je letela zdaj visoko, zdaj nizko nad besnimi vodami. Bliski so ji švigali okrog silnih jumbov in napetih jader. Valovi so pljuskali čez palubo.

»Glejte, sidra spuščajo!«

»Bežimo!«

Ribiči so se razkropili na vse vetrove. Tudi vojaki so se obrnili proti trdnjavi na skali, s katere je bil zaliv v dometu njenih topov.

V Puerto Limonu so imeli takrat samo 150 mož

posadke in dva topa. Boj z mnogo močnejše oboroženo gusarsko ladjo je bil torej nemogoč.

Ladja je bila zaplula v pristan; bila je krasen brig vitkih oblik, z ozkim gredjem in visokimi jambori. Deset topovskih cevi ji je štrlelo iz bočnih strelnic, pet na levi, pet na desni strani. S palube sta grozila še dva težka topa. Visoko nad krmo je vihrala črna zastava, sredi katere se je lesketal velik zlat »V« in pod njim plemiška krona. Na prednjem gradicu, na gornji palubi in na zadnjem gradicu je stalo mnogo mornarjev, prav tako tudi pri topovih.

Spustili so v morje čoln s 15 oboroženimi možmi. Neutegoma je zaveslal k pristaniškemu nasipu. Ko so vzdignili vesla, je skočil vodja, mož kakih 35 let, na kopno. Bil je visoke postave in gosposke vnanjosti. Čeprav je imel čudno, skoraj mrliško blede polt, so bile črte obraza vendar zale. Črne oči so se mu bliskale izpod visokega čela, v katerega se je dobla globoka brazda, ki je dajala obtegu ožji izraz. Tudi črna obleka ga je delala mrkega na pogled, dasi jo je odlikovala neka izbranost, kakršne divji gusarji s Tortuge sicer niso poznali. Suknja je bila iz črne svile, obšita s črnimi čipkami. Široki pas, ob katerem mu je visel meč, je bil enake barve. Črno je bilo tudi dolgo pero, ki mu je mahalo s klobuka na ramena.

Ko se je pazljivo ogledal in premočil hiše mesteca, ki so bila njih okna vsa zaprta, je ukazal:

»Carmaux, Stiller in Moko, vi trije ostanete pri meni; Čoln se lahko vrne na ladjo!«

Urejuje: Davorin Ravljen — Izdaja za konzorcij »Jutra«: Stanko Virant — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja: Fran Jeran — Za inseratni del je odgovoren: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani